

Fredning af Kær Vestermark i Sønderborg Kommune

**Afgørelse truffet af
Fredningsnævnet for Sydjylland, Sydlig del
den 15. december 2016**

Indholdsfortegnelse:

1. Indledning	side 3
2. Fredningsområdet	side 4
3. Fredningsforslaget	side 4
4. Forslag til fredningsbestemmelser	side 15
5. Reviderede forslag til fredningsbestemmelser	side 26
6. Fredningsnævnets afgørelse	side 43

Bilag:

Bilag 1: Areal- og lodsejerliste

Kortbilag:

Kortbilag 1: Fredningskort i 1:4.000 og oversigtskort i 1:25.000

Afgørelse afsagt den 15. december 2016 om fredning af Kær Vestermark i Sønderborg Kommune

Indledning

Danmarks Naturfredningsforening og Sønderborg Kommune har den 2. juli 2015 fremsat forslag om fredning af Kær Vestermark i Sønderborg Kommune.

Hovedformålet med fredningen er at bevare og forbedre områdets landskabelige værdier og sikre, at området fremtræder som et overvejende åbent landskab med mulighed for udsigt over Alssund, at bevare og forbedre områdets naturværdier og biodiversitet, herunder levedmulighederne for plante – og dyreliv, at skabe grundlag for naturpleje og naturgenopretning, at sikre og udvikle områdets rekreative kvaliteter, samt fastlægge en overordnet ramme for aktiviteterne i området og at sikre offentlig adgang til området.

Fredningsforslaget blev behandlet på et offentligt møde den 3. september 2015. Efter mødet blev behandlingen af sagen udsat på skriftlige bemærkninger med frist til den 1. november 2015 og Danmarks Naturfredningsforenings og Sønderborgs Kommunes eventuelle reviderede fredningsforslag med frist til den 1. december 2015.

Danmarks Naturfredningsforening og Sønderborg Kommune reviderede fredningsbestemmelserne og fredningskort og sendte den 25. november 2015 de reviderede fredningsbestemmelser og fredningskort til Fredningsnævnet. Revisionen omfattede navnlig præcisering af fredningsbestemmelser og fredningskort.

Fredningsnævnet sendte de reviderede fredningsbestemmelser til de organisationer m.v., der havde været indkaldt til det offentlige møde den 3. september 2015.

Fredningsnævnet afholdt den 29. januar 2016 et møde med Sønderborg Kommune om Spejderlejren 2017 og Sønderborg Kommunes helhedsplan.

Fredningsnævnet afholdt den 30. juni 2016 et møde med Sønderborg Kommune og Danmarks Naturfredningsforening om fredningsforslaget herunder om Spejderlejren 2017.

Danmarks Naturfredningsforening og Sønderborg Kommune reviderede fredningsbestemmelserne og fredningskortet og sendte den 26. august 2016 de reviderede fredningsbestemmelser og fredningskort til Fredningsnævnet. Revisionen omfattede navnlig præcisering af fredningsbestemmelser og fredningskort.

Fredningsnævnet sendte de reviderede fredningsbestemmelser til de organisationer m.v., der havde været indkaldt til det offentlige møde den 3. september 2015.

Fredningsnævnet ved formanden Margit Ø. Laub, det ministerudpegede medlem Kjeld Thamdrup og det kommunalt udpegede medlem Ole Stenshøj har deltaget i behandlingen af afgørelsen.

Fredningsområdet

Ifølge fredningsforslaget omfatter forslaget 143,58 ha og omfatter ejendommene matr.nr. 198 og 336 Kær, Ulkebøl, Sønderborg Kommune. Sønderborg Kommune er registreret ejer af ejendommene.

Fredningsområdet er Kær Vestermark og Kær Vig, der afgrænses mod vest af Alssund. Mod nord løber fredningsgrænsen i skellet mod Kær Vig, og mod øst ligger grænsen i skellet mellem det tidligere øvelsesareal og dyrkede marker. Mod syd ligger grænsen mellem øvelsesarealet og Sønderborg renseanlæg.

Ca. 1 km. nordøst for Kær Vestermark ligger skovområdet Mosen, som er en del af det tidligere øvelsesareal og ligeledes omfattet af fredningsforslaget.

Planmæssige forhold mv.

Der er ingen eksisterende fredninger inden for det område, der foreslås fredet. Området har status som landzone.

Fredningsområdet er i kommuneplan 2013-2025 betegnet som landområde og jordbrugsområde. Der er ingen lokalplanlagte områder inden for det område, der foreslås fredet.

Sønderborg Kommune har udarbejdet en helhedsplan for Kær Vestermark.

Af beskyttet natur inden for fredningsområdet findes der ca 33 ha som er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 om beskyttede naturtyper. Disse 33 ha omfatter både overdrev, moser, strandeng og søer. Desuden er godt 11 ha omfattet af sø- eller åbeskyttelseslinjen, godt 63 ha er beliggende inden for strandbeskyttelseslinjen og godt 23 ha har fredskovspligt. Endelig er der 838 meter beskyttede sten- og jorddiger.

Fredningsforslaget

1. Baggrunden for forslaget

Danmarks Naturfredningsforening og Sønderborg Kommune har anført følgende om baggrunden for forslaget om fredning af Kær Vestermark:

”...

Kær Vestermark ligger på Als, og er en del af Kær Halvø lige umiddelbart nord for Sønderborg. Området har indtil 2014 været øvelsesplads for Hærens Sergentskole efter Forsvarsministeriet i 1963 overtog arealet.

Mange af forsvarets arealer indeholder store naturværdier i form af et rigt dyre- og planteliv samt store, sammenhængende landskaber. De påvirkninger, landskabet har været udsat for, er ofte gået helt uden om forsvarets øvelsespladser. Nogle øvelsespladser har ligget i naturtilstand i flere generationer, enkelte har aldrig været

rørt, og den naturlige flora og fauna har haft gode muligheder for at udvikle sig frit. Kær Vestermark fremtræder i dag som et kulturlandskab, der har sin oprindelse i de store landboreformer i slutningen af 1700-tallet med en række udflyttede gårde fra landsbyen Kær og rester af der til hørende gamle hegn vinkelret på kysten, småskove samt nyere hegn og småplantninger. Da Kær Vestermark ikke har været traditionelt intensivt opdyrket siden 1963 og gårdene ikke været beboede henligger området uopdyrket i græs med høslet og mange små vandhuller. Dette gør tilsammen området til et meget attraktivt fugleområde trods skydebanen i den nordlige del af området. En lille skovparcel med gammel bondeskov i skoven Mosen godt og vel 1 km nordøst for Kær Vestermark, har også tilhørt forsvaret som øvelsesplads, og er en del af det fredede område.

Baggrunden for fredningssagen er, at Forsvarsministeriet besluttede at afhænde Kær Vestermark som led i nedlægningen af Sønderborg Kaserne. 1. maj 2014 overtog Sønderborg Kommune på den baggrund området.

Det er DN og kommunens klare opfattelse, at det er værdifuldt, at bevare Kær Vestermark ubebygget og offentligt tilgængeligt. Samtidig er det sagsrejsernes ønske, at den planlagte Spejdernes Lejr 2017 uanset det fremsatte fredningsforslag skal kunne finde sted i overensstemmelse med den plan, som Sønderborg Kommune er i gang med at udarbejde for spejderlejrens afvikling.

Formålet med fredningen er at bevare og udvikle områdets naturværdier og rekreative potentiale samt at sikre offentlig adgang overalt på det tidligere øvelsesareal, Fredningsområdet omfatter, ud over selve øvelsesområdet på ca. 137,5 ha, tillige af en skovparcel nordøst for Kær Vestermark ved Ulkebøl Nørremark på ca. 6 ha.

2. Fredningsforslagets afgrænsning

Kær Vestermark og Kær Vig afgrænses mod vest af Alssund. Mod nord løber fredningsgrænsen i skellet mod Kær Vig, og mod øst ligger grænsen i skellet mellem det tidligere øvelsesareal og dyrkede marker. Mod syd ligger grænsen mellem øvelsesarealet og Sønderborg renseanlæg.

Cirka 1 km. nordøst for Kær Vestermark ligger skovområdet Mosen, som er en del af det tidligere øvelsesareal og ligeledes omfattet af fredningsforslaget.

Fredningsforslagets afgrænsning fremgår endvidere af kortbilag 1.

3. Beskrivelse af fredningsområdet

Geologi

Landskabets geologiske historie kan føres tilbage til slutningen af sidste istid (weichsel-istide, ca. 115.000-10.000 år siden). Fra Sverige og Norge bredte det imponerende nordeuropæiske iskjold sig hen over den nordlige halvkugle og dækkede størstedelen af Danmark med enorme ismasser.

Da isfronterne omsider smeltede tilbage, var der i området omkring Kær Vestermark opstået et nyt landskab. Inde under isen havde isens voldsomme kræfter modelleret landskabet og skabt nye landskabsformer. Isen bevægede sig konstant og store mængder smeltevand søgte til stadighed ud mod isranden. På grund af det høje tryk fra det fortsat tilstrømmende smeltevand og isens bevægelse, blev de underliggende jordlag langsomt slebet af og materialet blev ført med af såvel is som vand. Mens isen fortsat gled hen over underlaget, blev materialet afsat – partikel for partikel og lag for lag. På den måde er der blevet opbygget et lag af moræneler, fra 15 til 30 meter tykt, hvis nederste del er ældst, og øverste yngst.

Hvor moræneaflejringerne således er afsat under istiden, er jordbunden i den nordlige del af øvelsespladsen omkring Kær Vig formet efter istiden. Området har, efter at isen trak sig tilbage, været så tilpas lavt, at der er opstået søer. Disse søer groede til i den efterfølgende varmetid. Da plantemateriale kun nedbrydes langsomt under vandmættede, anaerobe forhold, blev der dannet tørvebund af det ophobede, uomdannede organiske materiale. I dag er godt 2 % af Kær Vestermark mose.

Bebyggelses- og bevoksningsstruktur

På Kær Vestermark ligger der, tilbagetrukket fra kysten, en række spredte gårde i landskabet, der formodentlig er udflyttede gårde fra landsbyen Kær i forbindelse med den sidste udskiftning af landsbyen i 1793. Den overordnede hegnstruktur med hegn vinkelret på kysten er også en rest fra de store landboreformers tid og er i dag præget af landbrugets strukturudvikling, der allerede satte sit præg på landskabet i begyndelsen af 1900-tallet og har ført til større marker og dermed færre hegn. Flere af hegnene på Kær Vestermark er mere markante, fyldige og artsrige end man normalt ser, da området ikke har været traditionelt intensivt dyrket siden 1963. Mens området har været forsvarrets øvelsesplads er der blevet plantet nye hegn og kulisseagtige småplantninger, der skaber en mosaik af bevoksning, der bryder græsmarkerne mellem de øst-vestgående hegn op, og sammen med småskove, krat og hegnstruktur danner små - middelstore landskabsrum. Bevoksningerne fungerer som effektive spredningskorridorer for insekter, fugle og pattedyr.

Den vestvendte kystskrænt ned mod Als Sund er bevokset af et smalt bælte af gammel skov og krat og i tilknytning her til er der 3 små, gamle skovpartier oven for kystskrænten. Her til kommer den lille skov ved Lykkegård langs vejen Vestermark.

Da Kær Vestermark ikke har været traditionelt intensivt opdyrket siden 1963 og gårdene i samme periode ikke været beboede, som følge af Forsvarets brug af arealet,

henligger de største arealer i dag som græs med høslet hvor en række små vandhuller og moseområder har fået lov at blive liggende.

Kær Vig nord for Kær Vestermark er en afsnøret fjordarm, som er en af landets allertidligste eksempler på inddæmningsarbejde. Startende med en række mindre moseområder i østenden ligger vigen i en lang tunneldal, der snor sig markant ud mod Als Sund og fortsætter på vestsiden af sundet i dalen fra Sandbjerg Mølle dam op til Nydam Mose.

Kulturhistoriske spor

Sønderborg og omegn blev under krigen 1864 centrum for de voldsomste og dermed blodigste krigshandlinger. Sønderborg er i første omgang kendt for den månedlange belejring af Dybbølstillingen og efterfølgende slag den 18. april. Men den 29. juni 1864 angreb preussiske tropper øen Als i en vanskelig og dristig operation, som kronedes med held og dermed definitivt afgjorde krigen til fordel for de allierede Preussen og Østrig. De to slagmarker Dybbøl Banke og Arnkil er derfor fredede områder og administreres af Naturstyrelsen.

Området Kær Vestermark og landsbyen Kær blev ved slaget om Als ramt om det sidste og afgørende slag mellem den danske reserve og den fremrykkende preussiske hovedstyrke. Både i landsbyen Kær og langs Vestermark i udkanten af Kær Vestermark finder man mindsten og krigergrave for de faldne. De fleste gårde på Kær Vestermark lyder årstallet 1864, så det er sandsynligt, at de er blevet beskadiget ved de voldsomme krigshandlinger.

Området er pga. sin historie og efterfølgende landbrugsmæssige relativt ekstensive anvendelse som øvelsesplads ideelt til levendegørelse af den nationalt betydningsfulde historie om krigen 1864. Noget man ikke kan gøre på de fredede slagmarker på Dybbøl Banke, der præges af de mange monumenter og krigergrave og derfor må behandles med den fornødne respekt.

Hvert år samles flere hundrede aktører fra mange lande for over en hel weekend i juni at genopføre det afgørende slag under de rette forhold og på det historisk korrekte tidspunkt. Begivenheden, der kaldes ”Kampen om Als”, vokser år for år, da krigen 1864 er betydningsfuld set i et europæisk perspektiv. Krigen 1864 kan ses som det

første skridt mod den nationale samling af de mange små og store tyske stater i et stort Tyskland, som vi kender det i dag.

Tekniske Anlæg

I dag er der flere af forsvarets tekniske anlæg tilbage i området. Det drejer sig i nord ved Kær Vig om skydebanen, der er omgivet af et voldanlæg. Her ligger også gården Bygegård, som på grund af at være omkranset af et højt pigtrådshegn får karakter af teknisk anlæg. I syd ved Sønderborg Renseanlæg ligger Forsvarets øvelsesbane og midt i området et bunkersanlæg godt skjult i bevoksning.

Naturtyper

Græsklædte arealer og overdrev

Størstedelen af arealerne på Kær Vestermark henligger i græs med mange øst-vestgående levende hegn. Der er i området anlagt volde og foretaget beplantninger. Arealerne er forpagtet ud og har i mange år været drevet med høslæt af en lokal landmand efter aftale med forsvaret. På grund af den forholdsvis intensive landbrugsdrift fremstår arealerne i dag som en overvejende monoton, græsurtevegetation, der er tydeligt kulturpåvirket, men som har udviklet sig siden 1962 til et botanisk interessant område. Tidligere blev en stor del af området gødet, men det ophørte omkring 2002. De tørre dele af de græsklædte arealer vil med den rigtige pleje/drift med tiden og såfremt der ikke gødes kunne udvikle sig til en interessant og artsrig overdrevsnatur, hvilket allerede i dag ses en del steder i særligt den kystnære del af området. Fredningen bevirker, at der ikke længere kan hverken gødes, sprøjtes eller omlægges, hvilket vil understøtte udviklingen af en langt større biodiversitet inden for en årrække.

Krat

Spredt på arealet er der mindre nyere beplantning og selvgroede krat. Særligt de selvgroede krat er værdifulde som levested for områdets dyreliv.

På skrænten mellem Kær Vestermark og Alssund er der en gammel selvsået bevoksning. Løvtræsbæltet består primært af hjemmehørende træer og buske som udvikler sig naturligt i fri dynamik med den uregulerede kyst. Den autentiske natur langs kysten har høj naturkvalitet og bidrager væsentligt til biodiversiteten inden for fredningen. Enkelte steder er der gennem tiden blevet reguleret i vegetationen for at sikre en udsigt over Alssund. Fredningen sikrer, at naturskoven langs skrænten bevares med fri succession på nær eksisterende og få nye udsigtsskiler. Udsigtsskilerne defineres i plejeplanen.

Skov

Nordøst for den primære militære øvelsesplads, råder kommunen over en parcel af skoven ved Ulkebøl Nørremark (Mosen). Skovområdet er en rest af gammel bondeskov og består primært af blandet løvskov i varierende alder med en fin underskov. Skovbunden er fugtig og gennemskåret af et grøftesystem. På arealet findes enkelte sjældne planter, bl.a. gøgelilje og skovhullæbe. Skoven fremstår generelt som et meget varieret skovbillede med forskellige træarter i varierende aldre. Skovbundsvegetationen er frodig, om end områdets hidtidige anvendelse som

bivuakeringsområde og deraf følgende hyppige nedgravninger, nogle steder har efterladt skovbunden bar. Der er en udbredt mangel på gamle og døde træer, der er vigtige for en lang række dyr og insekter. Skoven bærer generelt ikke præg af intensiv skovdyrkning – et billede der dog brydes ved skovvejen, hvor en indhegnet nykultur af birk, bøg og ask er anlagt langs vejen.

Syd og vest for skydebanen ved Bygegård ligger en skov med højstammet monokultur af eg med en undervegetation af skov-elm og tjørn. Centralt i skoven har et større parti døde elme fået lov at blive stående til stor gavn for f.eks. insekter og hulrugende fugle. Skoven er drevet på traditionel forstlig vis.

Ved Løkkegård ligger Løkkegård Skov som biologisk set er meget varieret. Hvor den østlige del tydeligt bærer præg af intensiv øvelsesbrug og hyppige nedgravninger, er den vestlige del – ellesumpen – meget interessant. Ellesumpen er et fint eksemplar på en for Nordeuropa enestående biototype.

Søer, vandhuller og moser

Spredt over øvelsespladsen brydes de ensartede slettelandskaber af en række mindre vandhuller. Alle de små vandhuller og vådområder fungerer som levesteder og trædesten for områdets dyre- og planteliv. Vådområdenes plejetilstand er dog generelt dårlig, og plejetiltag er tiltrængt. Et uigennemtrængeligt krat af træer og buske omgiver nogle vandhuller og overskygger mange steder den åbne vandflade. Foruden at nedsætte vandtemperaturen betyder den massive opvækst også en forringet vandkvalitet, da træer og buske kaster bladmateriale i vandet – organisk materiale, som kun nedbrydes langsomt i ferskvand.

Nogle af vandhullerne har endvidere meget stejle brinker – af og til næsten lodrette skrænter. Foruden at begrænse etableringen af en egentlig vandhulsvegetation betyder de stejle skrænter, at der sjældent findes en lavvandet, varm bredzone, der er betingelsen for padders ynglesucces.

I enkelte af de bedste vandhuller findes den på landsplan sjældne løvfrø. Mange af de øvrige vandhuller er dog potentielle løvfrø-lokaliteter, og der er ingen tvivl om, at dens udbredelse på øvelsespladsen ville være større, hvis vandhullernes kvalitet på øvelsespladsen generelt blev forbedret.

Vandløb

Med undtagelse af enkelte, åbne vandløbsstrækninger ledes størstedelen af øvelsespladsens overfladevand bort fra terrænet via rørlagte dræn og grøfter.

Hvor udformningen af det naturlige, snoede vandløb igennem Fiskebæk Slugt giver god vandføring og varieret lystilgang, har særligt vandløbet sydvest for Løkkegård skov en – ud fra biologisk synspunkt – uhensigtsmæssig udformning. Vandløbet, der er rørlagt på størstedelen af strækningen, er etableret med det primære formål at kunne lede varierende vandmængder fra kraftvarmeværket bort, men udgravningen har været så effektiv, at også den tilstødende ellesump er blevet drænet. Vandløbet er meget dybt med stejle, næsten lodrette kanter og havde under markregistreringen lav, stillestående vandføring.

Dyre- og planteliv

Fugleliv

I ornitologisk henseende er øvelsespladsen en vigtig lokalitet som yngleområde for rovfugle bl.a. musvåge, tårnfalk og spurvehøg.

Det fremgår desuden af DOF's database, at der er registreret både havørn, blå kærhøg, hedeheg og engsnarre i området inden for de seneste år.

Når man taler om Kær Vestermark stammer den mest usædvanlige observation af fugle fra årene 2003-07, hvor lokaliteten var i fokus som landets første og foreløbigt eneste dokumenterede (i 2006) fund af ynglende sydlig nattergal. Kær Vestermark er for Sønderborg Kommune et af de bedste ynglesteder for almindelig nattergal. Tidligere kunne den findes i nogle skel sydøst for Bygegård, medens den de sidste år har opholdt sig ved den lille sø nord for Løkkegård.

Af andre spændende ynglefugle udover sydlig nattergal, kan nævnes, at rødrygget tornskade er truffet hyppigt ynglende omkring Bygegård.

Derudover er der truffet rigtig mange arter på tidspunkter og med en adfærd, der tyder på, at de er potentielle ynglefugle. Det gælder for Kær Vestermarks tilfælde: allike, broget fluesnapper, blåmejse, bogfinke, bynkefugl, bysvale, dompap, engpiber, fasan, gransanger, græshoppesanger, grønirisk, grå fluesnapper, gråkrage, gråspurv, gulbug, gulspurv, gærdesanger, gærdesmutte, gøg, halemejse, havesanger, husrødstjert, husskade, hvid vipstjert, jernspurv, korttået træløber, kæranger, landsvale, løvsanger, munk, musvit, nattergal, ringdue, rødhals, rødstjert, sangdrossel, sanglærke, skovskade, skovspurv, solsort, sortkrage, stillits, stor flagspætte, stær, tornirisk, tornsanger og vibe.

...

Pattedyr

Hare, rådyr, mår og ræv er for nylig observeret i området og/eller listet i Fugle og Natur. Grævling er, ifølge Fugle og Natur, sidst observeret i 2006, og det er derfor uvist om den stadig er i området.

Som en del af DN Sønderborgs flagermusprojekt er der observeret flagermus flere steder på Kær Vestermark. Arterne er ikke blevet verificeret, men der er tale om mindst 3 og muligvis 4 forskellige arter: syd flagermus, brunflagermus, dværg flagermus og pipistrel flagermus. Der er observeret mindst 6 flagermus arter omkring Sandbjerg Gods, som er lige på den anden side af Alssund og det vurderes at mange af disse arter vil kunne forekomme på Kær Vestermark.

Alle flagermus arter i Danmark er fredet og på Habitatdirektivets Bilag IV, og Danmark har derfor en forpligtigelse til at beskytte de områder som flagermus bruger til at jage og opholde sig i.

Padder

Der findes flere forskellige padder i området, blandt andet løvfrø, stor vandsalamander, lille vandsalamander, skrubtudse og butsnudet frø.

Løvfrøen er en af vores mest spændende padder. Den lever det meste af sit liv klatrende rundt på grene og blade af buske og træer. Den yngler i små solbeskinnede vandhuller i Østjylland, på Als, Lolland og Sydbornholm, og altså også i fredningsområdets vandhuller i Sønderborg. Vandhullerne på Kær Vestermark er vigtige for løvfrøen, fordi de er egnede ynglelokaliteter.

Løvfrøen er generelt gået meget tilbage. Den er forsvundet fra 97 % af de vandhuller, hvor den fandtes i 1950. Tilbagegangen er nu stoppet, og den samlede danske bestand er nu på vej frem igen.

Tidligere var den største trussel opfyldning af vandhuller. Nu er det mere tilgroning og overgødskning af vandhuller.

Løvfrøen er listet som opmærksomhedskrævende på den danske gulliste 1997. Betegnelsen angiver, at arten gennem de sidste 20 år er gået betydeligt tilbage, eller at dens levesteder er indskrænket betydeligt.

De seneste års oprensning af nogle af vandhullerne har været meget gavnlige for padderne, og det kan i dag konstateres at eksempelvis den grønne løvfrø er i fremgang. Det vurderes at der fremadrettet bør ske en oprensning af vandhullerne hver 5-6 år hvis padderne fortsat skal kunne trives i området.

I kommuneplanen er hele fredningsområdet indsatsområde for både stor vandsalamander og løvfrø.

Krybdyr

Der er observeret snog og almindelig firben.

Botanik

Botanikken på græssletten er hovedsagligt fløjlsgræs, draphavre, alm. rapgræs, hundegræs, rødsvingel og krybhvene. Der ses også udbredt forekomst af græsbladet fladstjerne og kantet perikon, hovedfrytle, Hieracium nemorivagum (høgeurt art) samt stedvis forekomst af vellugtende gulaks, foruden mælkebøtte, lancetbladet vejbred,

alm. syre, hvidkløver, fin kløver og gåsepotentil, samt enkelte maj gøgeurter og skovhullæber.

Skovenes træarter er stilkeg, ask, fuglekirsebær, bævreasp, skovelm, hvidtjørn, avnbøg, bøg, parklind, dunbirk, hassel, sitkagran, hyld, rød-el, mirabel og ahorn.

Kratlignende bevoksninger består overvejende af slåen, tjørn, kornel, hassel, kvalkved, hunderose og benved, men også havtorn og syren og rynket rose.

Søernes vegetation er overvejende bredbladet dunhammer, alm. vandranunkel, knæbøjjet rævehale, manna-sødgræs, grenet pindsvineknop, svømmende vandaks, vandrøllike, tagrør, vandpileurt og vejbredekeblad.

Af karakteristisk mosevegetation kan nævnes top star, næbstar, blærestar, tagrør, bredbladet dunhammer, vandmynte, lodden dueurt, sværtevæld, alm. mjødurt, vandmynte, kær tidsel, eng karse og hyldebladet baldrian.

Karakteristisk vegetation i vandløbene er lodden dueurt, sideskærm, alm. fredløs, manna-sødgræs, knæbøjjet rævehale, tagrør, tykakset star og vandmynte.

...

Beskyttet natur

Af beskyttet natur inden for fredningsområdet findes der ca 33 ha som er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 om beskyttede naturtyper. Disse 33 ha omfatter både overdrev, moser, strandeng og søer. Desuden er godt 11 ha omfattet af sø- eller åbeskyttelseslinje, godt 63 ha er beliggende inden for strandbeskyttelseslinjen og godt 23 ha har fredskovspligt. Endelig er der 838 meter beskyttede sten- og jorddiger.

Offentlighedens adgang

Der er adgang på Øvelsespladsen og i den lille skov nordøst for området. Fredningsforslaget lægger op til at uanset fremtidige ejere, så skal der også fremover være adgang for alle og hele døgnet.

Der er i dag fire steder, hvor det er muligt at komme helt ud til kysten inde fra Kær Vestermark. Går man langs vandet er strækningen fra rensningsanlægget i syd til Kær Vig i nord mange steder vanskelig eller umulig for passage på grund af træbevoksning, tagrør og smal eller ikke-eksisterende strandbred. Fredningsforslaget rummer mulighed for at der etableres sammenhængende sti vest om renseanlægget og videre ovenfor kystskrænten i hele fredningsområdets længde nord-syd.

Kær Vig er privatejet og dermed alene åben for offentlighedens færdsel ad eksisterende stier og markveje og på arealer, som er udyrkede og uhegnede, jf. naturbeskyttelseslovens §§ 24 og 26. Stien over dæmningen er således åben for gående færdsel. Sønderborg Kommune vil arbejde på at skabe sammenhængende stisystemer nordpå til Arnkilsøre og østpå til Hestehave. Dette giver mulighed for en fin rekreativ vandretur.

Friluftsliv

Hele det område der foreslås fredet er interessant for ornitologer, og der er da også både organiserede ture og private fugleinteresserede som besøger området hele året.

Her ud over er der mange både organiserede og uorganiserede grupper, som i dag bruger området hele året, herunder blandt andet vandrere, ryttere, cyklister, løbere, skiløbere, hundeluftere og hundetrænere.

Bygninger på Kær Vestermark

Kær Vestermark indbefatter 6 gårde, 2 bygninger til foreninger, en bunker, en skydebane, en kulisse (nærkampus) samt en forhindringsbane (FUT). Bygningerne er i meget forskellig stand, lige fra nyistandsat til ruiner og dette sætter selvfølgelig nogle begrænsninger på, hvordan de kan tænkes anvendt fremover. I det følgende beskrives bygningerne med deres tilstand og nuværende brug.

Møllestedgård blev opført i 1864 og er den sydligste gård lige syd for selve øvelsesområdet. Gården har historisk værdi, idet den udgjorde den sydligste del af kampen om Als. Bygningerne er i god stand med funktionelt køkken og mødelokaler. De bruges i øjeblikket af Hjemmeværnet og Historiecenteret har opbevaring af nogle kanoner. Den ene lade er en stor åben bygning som før er brugt til at øve golfspil.

Frydendal gård blev opført i 1864, og bygningerne er i meget forskellig stand. Stuehuset er svært angrebet af svamp og det vil kræve et større arbejde at gøre det brugbart. En del af laden er brugt til opbevaring, og her er der meget højt til loftet. Den sidste del af laden er i rigtig god stand og er blevet brugt til opbevaring af uniformer og lign.

Ammunitionsmagasin opført i 1982. Bunkeren bliver brugt af Politiet, hjemmeværnet og historiecenteret til opbevaring af sprængstoffer, krudt og potentielt farlige beslaglagte objekter.

Løkkegård stuehus blev opført i 1866, og de resterende bygninger i 1870. Bruges i øjeblikket af Flyvehjemmeværnet, diverse depoter og opbevaring af gamle Danfoss og Linak opfindelser. Der har tidligere været køreskole, og flere lokaler er indrettet til undervisning. Stuehuset er i brugbar stand med flere små lokaler, et større mødelokale og et køkken. En af laderne bruges til depot og der er et undervisningslokale i en af laderne, som kan opvarmes. Derudover er et område lavet om til værksted og der er 3 separate garager. Endelig er der en lav bygning afskåret fra de andre bygninger, som bruges til træning i ABC (Atomare, Biologiske og Kemiske substanser).

Nærkampuset blev opført i 1968 og er ikke andet end kulisse, som bruges til at træne nærkamp i bygninger.

Fiskebækgård blev bygget i 1864, men har ikke været brugt i omkring 15-20 år. Det er en ruin med sammenstyrtende tage og er delvist aflukket for at forhindre adgang, da der er nedstyrtningssfare.

Bygegård blev bygget i 1908 og er nyligt istandsat. Den bruges blandt andet til arrangementet Kampen om Als, hvor frivillige fra flere lande kommer for at hjælpe. Her bruges Bygegård til opbevaring, omklædning, husning mm. Den har været brugt til base og værksted for pansrede køretøjer. Derudover findes der store omklædningslokaler og flere undervisningslokaler, og en lokal jagtforening har lokaler i den ene bygning. Bygningerne er i god stand og især værkstedet er velholdt. Disse bygninger er omgivet af et højt hegn og det hele kan således aflåses.

Skivedepot. Denne bygning blev bygget i 1866 og bruges til opbevaring af skydeskiver, samt værksted og depot til maskiner til plejen af Kær Vestermark. Denne bygning er i brug og er i god stand.

Skydebanen består af en 300m bane og to 50m pistol baner, samt et dækningsanlæg. Dækningsanlægget giver adgang til en 'skyttegrav' for enden af skydebanerne hvor personer kan holde øje med skydeskiverne i sikkerhed.

Foreningshuse. Endelig er der et foreningshus ved siden af skydebanen, brugt af Sønderborg Skyttekreds samt en bygning i den østlige del af området, brugt af Politihundeforeningen.

Fremtidig brug af bygningerne

De eneste bygninger, som fredningsrejserne direkte vil anbefale brugen af, er Fiskebækgård og Ammunitionsbunkeren. Det foreslås at Fiskebækgård får lov til at gå i forfald, med den dynamik og særegenhed, som det giver. Derudover kan Ammunitionsbunkeren måske tilpasses således, at den kan benyttes af flagermus til sommer og vinter opholdssted. Selv om Politiet og Historiecenteret stadig ønsker at bruge bunkeren til opbevaring af eksplosive stoffer, kan den måske stadig tilpasses så flagermus har adgang til dele af bunkeren.

Nogle af de andre bygninger kan evt. føres tilbage til deres oprindelige brug - nemlig stald til græssere, som kan bruges til naturpleje af området.

Naturpleje og naturplejeaftaler

Der er ingen naturplejeaftaler i området i dag, men med fredningen er det sagsrejsernes ønske, at der bliver sat dyr ud, som kan hjælpe med at holde området ryddet for opvækst, så det i overvejende grad er de lysåbne og artsrige naturtyper, som tilgodeses.

Særligt omkring vandhullerne er afgræsning vigtig så der holdes lysåbent og dermed attraktivt for padderne, bl.a. løvfrø.

Naturgenopretning

Størstedelen af Kær Vestermarks vandløb er rørlagt. Disse vandløb bør med tiden frilægges og gives et naturligt forløb til gavn for dyre- og plantelivet. Det samme gælder rørlagte vandløb i Mosen, som fredningsrejserne gerne ser fritlægges så der bliver genskabt en naturlig hydrologi i området.

Samtidig bør det med fredningen sikres, at al den naturlige hydrologi genskabes i området i det omfang, at dette kan ske uden at skabe andre væsentlige samfundsmæssige problemer.

Natura2000-interesser

Der er ingen Natura2000 områder inden for eller direkte op til det foreslåede fredningsområde, men flere arter som er omfattet af habitatdirektivets Bilag IV findes i området. Det gælder udover flagermus blandt andet løvfrø og stor vandsalamander. Fredningen vurderes at have en gavnlig effekt på disse arter, som er afhængige af små vandhuller, som dem der findes på Kær Vestermark.

4. Frednings- og planlægningsmæssige forhold

Eksisterende fredninger

Der er ingen eksisterende fredninger inden for det område, som foreslås fredet.

Zonestatus

Landzone

Kommuneplanforhold

Fredningsområdet er i kommuneplan 2013-2025 betegnet som landområde og jordbrugsområde. Der er således ikke udlagt areal inden for det foreslåede fredningsområde til bymæssig anvendelse.

Lokalplanforhold

Der er ingen lokalplanlagte områder inden for det område, der foreslås fredet.

Øvrige planforhold

Skov- og Naturstyrelsen og Hærens Operative Kommando udarbejdede i fællesskab i 2004 Drifts- og Plejeplan 2005-2019 for Kær Vestermark Øvelsesplads.

5. Forslag til fredningsbestemmelser

§ 1 Fredningens formål

Formålet med fredningen er

- at bevare og forbedre områdets landskabelige værdier og sikre at området fremtræder som et overvejende åbent landskab med mulighed for udsigt over Alssund.
- at bevare og forbedre områdets naturværdier og biodiversitet, herunder levestederne for plante- og dyreliv.
- At skabe grundlag for naturpleje og naturgenopretning.
- at sikre og udvikle områdets rekreative kvaliteter, samt fastlægge en overordnet ramme for aktiviteterne i området.

- at sikre offentlig adgang til området.

§ 2 Bevaring af området

Fredningsområdet skal bevares i sin nuværende tilstand, med mindre en tilstandsændring er påbudt eller tilladt i de følgende bestemmelser eller tillades ved dispensation fra fredningsnævnet, f.eks. i forbindelse med naturgenopretning/naturforbedring eller rekreativ anvendelse. Arealerne skal overvejende holdes lysåbne.

§ 3 Delområder

Kær Vestermark er inddelt i fire delområder:

1. Arrangementsområde, hvor der kan afholdes større arrangementer. Dertil hørende faciliteter herunder toiletter og scener kan opsættes midlertidigt. Der kan opsættes to permanente transformatorstationer på arealet og anlægges kørefast vej. Kørsel i relation til arrangementet skal primært ske via fordelingsvejen.
2. Område med friluftsfaciliteter og et vist aktivitetsniveau som fx. agilitybane, naturlegeplads, naturformidling, parkering, madpakkehus. Området skal kunne fungere som udgangspunkt for mindre aktiviteter i området fx hundetræf, mindre spejderarrangementer, kulturhistoriske spil mm. Midlertidigt depot, oplagring, parkering mv. i tilknytning til et arrangement er tilladt.
3. Rekreativt naturområde, hvor natur og rekreation spiller sammen. Små teltleje, camps og mindre arrangementer af kortere varighed, herunder flugtskydning, kan afholdes efter plejemyndighedens tilladelse. Arrangementer herudover kan kun tillades efter dispensation fra Fredningsnævnet.
4. Naturområder, hvor det primære formål er biodiversitet. Offentlighedens færdsel og almindelig benyttelse skal ske på naturens præmisser.

§ 4 Arealernes anvendelse

1. Haver omkring eksisterende bebyggelse, jf. den særlige signatur på fredningskortet, kan udnyttes som hidtil og herunder omlægges på sædvanlig vis, men havearealerne må ikke udvides.
2. De åbne arealer må ikke benyttes til oplag og opstilling af udrangerede maskiner og lignende
3. Udsætning og fodring af vildt må ikke finde sted. Vinterfodring i forbindelse med naturpleje er dog undtaget fra fodringsforbuddet.
4. Jagt er ikke tilladt.

5. Hunde skal føres i snor på Kær Vestermark undtagen på arealer, hvor der i plejeplanen er givet tilladelse til løse hunde.
6. Fredningen er ikke til hinder for, at skydebanen anvendes som hidtil. Våbenklasser og anvendelsestid er defineret i Sønderborg Kommunes ”miljøgodkendelse af forsvarrets skydebaneanlæg, Kær Vestermark”. Der må ikke ske en forøgelse af hverken aktiviteterne eller banens areal. Nedlægges skydebanen skal arealet tilbageføres til den naturtilstand, som også tilstræbes på resten af Kær Vestermark.
7. Parkering må indenfor fredningen kun ske på vej og parkeringsplads. Ved arrangementer kan plejemyndigheden give begrænset tilladelse til parkering i særligt afmærkede områder i delområde 1 og delområde 2 jf fredningskortet. Parkering ved større arrangementer skal herudover ske uden for fredningen.

§ 5 Bebyggelse

1. Der må ikke opføres ny bebyggelse. Tilbygninger til, samt ombygning af eksisterende bebyggelse kan tillades efter fredningsnævnets godkendelse.
2. Fredningen er ikke til hinder for opstilling af nødvendige mindre primitive læskure til husdyr
3. Eksisterende bygninger inden for fredningsområdet skal så vidt det er muligt anvendes til almene, ikke-kommercielle formål, der understøtter fredningen, herunder frilufts-, formidlings- og/eller naturformål samt lejrskoler.
4. Bygninger må nedrives

§ 6 Faste konstruktioner og anlæg

1. Der må ikke etableres faste konstruktioner og anlæg som f.eks. tårne, jagstiger, vindmøller, tankanlæg, transformerstationer og master. Der må ikke føres luftledninger over arealerne. Undtaget fra forbuddet er fugletårne og vartegn for spejderlejr 2017. Sidstnævnte efter fredningsnævnets nærmere godkendelse. Fredningen er ikke til hinder for at ledninger og rør lægges i jorden herunder, at de nødvendige inspektions- og tilslutningsbrønde findes på arealet.
2. Der må kun etableres sædvanlig nedadrettet belysning og kun i tilknytning til boliger og driftsbygninger. Undtaget er midlertidig belysning i forbindelse med arrangementer i delområde 1 og 2.
3. Efter godkendelse af plejeudvalget, jf. § 10, kan der etableres legeplads, som i farve- og materialevalg er tilpasset landskabet, samt opstilles motionsredskaber, som understøtter områdets rekreative anvendelse på arealer, hvor det er tilladt ifølge fredningskortet.
4. Etablering af anlæg som fx golfbaner, nye skydebaner, motorbaner, ridebaner og landingsbaner for fly og helikoptere m.m. er ikke tilladt.

5. På driftsarealerne må der opsættes almindelige landbrugshegn (trådhegn) til husdyrbrug, hvis hegnet ikke begrænser offentlighedens adgangsmuligheder. Eksisterende hegn omkring skydebanen og Bygegård kan dog fastholdes. Nye hegn skal være forsynet med klaplåger, stenter eller lignende. Hegn skal holdes i jordfarver. Hegn, der opsættes af sikkerhedsmæssige årsager tillades.
6. Der kan efter nærmere planlægning, hvor det er tilladt ifølge fredningskortet, etableres 2-4 primitive overnatningspladser med shelters og kortvarig teltslagning. Der kan indlægges vand og toiletter.
7. Der må opsættes informationstavler til formidling af området efter tilladelse af plejemyndigheden.
8. I tilknytning til kysten kan der 2-3 steder etableres bade- og bådebroer herunder pladser til ophaling af kano- og kajakker. Sejlads med motorbåde, kitesurfing eller lignende kan ikke finde sted med udgangspunkt i Kær Vestermark.

§ 7 Terrænændringer mv.

1. Der må ikke foretages terrænændringer, undtagen dog § 7.2 og 7.3. Der må ikke fyldes op, graves af eller planeres. Råstoffer må ikke udvindes, heller ikke til eget brug.
2. Terrænændringer i forbindelse med naturgenopretning og genskabelse af den naturlige hydrologi i området er tilladt. Overskydende materiale fra naturgenopretningsprojekter kan placeres på udpeget område i fredningskortet.
3. Terrænændringer i forbindelse med arkæologiske undersøgelser kan efter dispensation fra fredningsnævnet og høring hos Haderslev Museum tillades.

§ 8 Offentlighedens adgang

1. Der er fri fladefærdsel på Kær Vestermark og i skoven ved Ulkebøl Nørremark. Dette gælder også, hvis området helt eller delvist overgår til privat eje.
2. Eksisterende stier, som vist med særlig signatur på fredningskortet, må ikke nedlægges. Efter plejemyndighedens nærmere planlægning kan stiers og vejes nuværende trace dog ændres.
3. Der kan udlægges nye stier herunder særlige ride-, cykel- eller gangstier efter plejemyndighedens nærmere planlægning og aftale med eventuel privat lodsejer.

§ 9 Drift, natur-pleje og genopretning.

1. Plejen tilrettelægges så den opfylder fredningens formål.

2. Arealerne må ikke gødes, sprøjtes med bekæmpelsesmidler, omlægges, drænes eller på anden måde jordbehandles.
3. Bekæmpelse af offentligt udmeldte invasive arter skal ske i videst mulig omfang. Her kan undtagelsesvist sprøjtes med bekæmpelsesmidler, efter forudgående forelæggelse for plejeudvalget, jf. § 10 stk.1.
4. Eksisterende løvskovsarealer skal opretholdes og henligge som urørt skov, dog med mulighed for plejetiltag, der har til formål at øge biodiversiteten. Plejen fastlægges i en plejeplan.
5. Kær Vestermarks åbne græsslette skal henligge overvejende lysåben og der skal græsses eller tages høslæt. Eksisterende levende hegn, småbevoksninger og solitære træer kan fastholdes til de forsvinder af sig selv. Tilplantning med nye levende hegn, småbevoksninger og solitære træer skal fastlægges i en plejeplan.
6. Søerne skal holdes delvist åbne for overgroende vegetation langs bredderne og bredderne skal udformes så det giver optimale forhold for fauna og flora.
7. Skovene skal henligge som urørt skov, men der kan gennemføres naturpleje med det formål, at øge naturindholdet, f.eks. ved at der skabes små lysåbne områder eller ved at ikke-hjemmehørende arter fjernes.
8. Fredningen er ikke til hinder for, at der etableres Udsigtskiler på Kær Vestermark ud mod Als Sund efter plejemyndighedens anvisning. Der kan være solitære træer i kilen i et omfang, som ikke slører udsigten/indkigget.
9. Fredningen er ikke til hinder for, at der efter plejemyndighedens anvisning etableres biodiversitetsfremmende foranstaltninger i området.
10. Fredningen er ikke til hinder for, at der efter en nærmere beskrivelse i plejeplanen kan genskabes den naturlige hydrologi i området, herunder ske oprensning af søer samt frilægning og gensnoning af vandløb i området.

§ 10 Plejemyndighed og plejeplaner

1. Plejemyndigheden udarbejder en plejeplan i samråd med et plejeudvalg bestående af:
 - Ejer
 - Plejemyndighed
 - Danmarks Naturfredningsforening
 - Bruger/borger-repræsentant udpeget af Sønderborg Kommunes Byråd.
Byrådet kan uddelegere denne beslutning til et af byrådets udvalg.
2. Den første plejeplan skal gælde for højst 5 år, de senere for højst 10 år. Den skal redegøre for plejeforanstaltninger og anlægsarbejder samt eventuelle detailændringer i almenhedens adgangsret. Plejeplanen skal udmønte fredningens formål, og kan indeholde forslag til etablering af primitive

publikumsforanstaltninger, f.eks. borde, bænke, affaldskurve, og opsætning af sædvanlige husdyrhegn og læskure til dyr.

3. Såfremt der er uenighed om indholdet af plejeplanen, forelægges de specifikke uenigheder for fredningsnævnet til afgørelse, jf. den til enhver tid gældende bekendtgørelse om pleje af fredede arealer og tilsyn, for tiden bekendtgørelse nr. 802 af 21/06/2013.
4. Mål for naturplejen fremgår af § 9.

§ 11 Særbestemmelse

Uanset de forudgående bestemmelser kan den planlagte "Spejdernes Lejr 2017" finde sted på baggrund af en besluttet masterplan og på vilkår, at hele det berørte fredningsområde reableres umiddelbart efter lejrens afslutning. Dog kan evt. vand- og afløbsinstallationer i jorden i forbindelse med spejderlejren bevares til brug i forbindelse med plejen, arrangementer eller de primitive overnatningspladser. Herudover kan eventuelle nye stier, fugletårne/-skjul, shelters og lignende, herunder lejrens vartegn, bevares i det omfang de understøtter fredningens formål.

§ 12 Dispensation

Fredningsnævnet kan meddele dispensation fra fredningsbestemmelserne, såfremt det ansøgte ikke vil stride mod fredningens formål, jf. Naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1."

Danmarks Naturfredningsforening har i fremsendelsesskrivelsen til Fredningsnævnet anført, at Danmarks Naturfredningsforening oprindeligt var enesagsrejser og havde udarbejdet et budgetoverslag efter naturbeskyttelseslovens § 36 stk. 5 og 6 indeholdende overslag over såvel forventede fredningerstatninger som forventede udgifter til offentlig erhvervelse eller til naturgenopretning. Danmarks Naturfredningsforening havde endvidere sendt budgetoverslaget til Naturstyrelsen til bemærkninger. Da Sønderborg Kommune efterfølgende besluttede at være medrejser på fredningssagen, er budgetoverslaget og Naturstyrelsens bemærkninger ikke længere aktuelle, da der ikke tilkendes erstatning for fredning af offentligt ejede arealer, medmindre den fredede ejendom er erhvervet med henblik på midlertidig besiddelse jf. naturbeskyttelseslovens § 39. Hele det foreslåede fredningsområde er ejet af Sønderborg Kommune.

Fredningsnævnets behandling af fredningsforslaget:

Fredningsnævnet har afholdt offentligt møde i sagen den 3. september 2015.

Fredningsnævnet har bekendtgjort fredningsforslaget og indkaldt til offentligt møde den 23. juli 2015 i Statstidende og den 24. juli 2015 i Jyske Vestkysten.

Fredningsnævnet har ved brev dateret den 21. juli 2015 indkaldt ejeren af ejendommene i det område, fredningsforslaget vedrører, offentlige myndigheder, foreninger m.v. til det offentlige møde.

Naturstyrelsen har i et brev af 28. august 2015 oplyst, at det i de senere år har været styrelsens praksis, at styrelsens indsats på fredningsområdet overvejende fokuseres på de fredningssager, der har klar national interesse. Naturstyrelsen har vurderet, at denne sag overvejende har lokal betydning.

Naturstyrelsen har endvidere anført, at ”Fredningsforslaget giver ikke på det foreliggende grundlag Naturstyrelsen anledning til bemærkninger. Naturstyrelsen forudsætter i den forbindelse, at fredningssagen i givet fald som anført gennemføres uden erstatning.”

I det offentlige møde deltog for Danmarks Naturfredningsforening fredningschef Birgitte Bang Ingrisch, København, Birger Marcussen, Nordborg og Finn Lindhart, Sønderborg, for Sønderborg Kommune afdelingsleder Ebbe Enøe og Bent Albæk, for Friluftsrådet Carsten Matzen, for Kær Halvø Landsbylaug Kenni A. Nielsen, for Naturskolerne Sønderborg Kommune Andreas Hermann, for Dansk Vandrelaug i Sønderjylland Palle Grønlund, for Skydebanesamvirket Kær Vestermark Mogens Jensen, for Dansk Jagt- og Strandjagt Erik Clausen, for Sønderborg Orienteringsklub Birger Jønsson, Naturstyrelsen som teknisk bistand for Fredningsnævnet biolog Søren Ferdinand Hansen.

I øvrigt var mødt: Carl Petersen, Christine Riis, Jørgen Wilkenskjeldt, Søren Hansen, Lene Becker, Kurt Hansen, Birger Jønsson, Lars Peter Hansen, Bjarne Nielsen og Kaj Abildgaard.

Der er anført følgende i Fredningsnævnets forhandlingsprotokol fra forhandlingerne og besigtigelsen:

”...

Fredningsnævnets formand oplyste herefter, at Danmarks Naturfredningsforening og Sønderborg Kommune den 2. juli 2015 har fremsat forslag om fredning af Kær Vestermark. Fredningsforslaget omfatter ejendommene matr. nr. 198 Kær, Ulkebøl og 336 Kær, Ulkebøl, begge ejet af Sønderborg Kommune.

Fredningsområdet, der omfatter ca. 144 ha, afgrænses mod vest af Alssund. Mod nord løber fredningsgrænsen i skellet mod Kær Vig, og mod øst ligger grænsen i skellet mellem det tidligere øvelsesareal og dyrkede marker. Mod syd ligger grænsen mellem øvelsesarealet og Sønderborg renseanlæg.

Cirka 1 km nordøst for Kær Vestermark ligger skovområdet Mosen, som er en del af det tidligere øvelsesareal og ligeledes omfattet af fredningsforslaget.

Fredningen har til formål at bevare og forbedre områdets landskabelige værdier og sikre, at området fremtræder som et overvejende åbent landskab med mulighed for udsigt over Alssund, at bevare og forbedre områdets naturværdier og biodiversitet, herunder levedmulighederne for plante- og dyreliv, at skabe grundlag for naturpleje og naturgenopretning, at sikre og udvikle områdets rekreative kvaliteter, samt fastlægge en overordnet ramme for aktiviteterne i området og at sikre offentlig adgang til området.

Birgitte Bang Ingrisch redegjorde for baggrunden for fremsættelsen af fredningsforslaget.

Birgitte Bang Ingrisch oplyste blandt andet, at der er gode eksempler på, at tidligere militære områder, der på grund af udviklingen ikke længere bliver brugt som sådan, kan ændres til rekreative formål. Mange af sådanne anlæg ligger i bynære områder, som det er tilfældet for Kær Vestermark. De gode eksempler er Hellebæk Kohave, Melby Overdrev, Avnø og Vedbæk-Smidstrup.

Naturfredningsforeningen finder ikke, at fredningen bør være til hinder for gennemførelsen af den planlagte spejderlejr på området i 2017, hvorfor der er taget højde herfor i de foreslåede fredningsbestemmelser.

Området er det største sammenhængende overdrev i kommunen.

Det er nødvendigt at frede området på grund af flere forhold. For det første kan byudviklingen og skiftende politiske vinde føre til, at området kan blive udlagt til bolig- eller erhvervsområde. Hvis området ikke fredes, vil der kunne ske en tilgroning, som kan føre til, at den høje grad af biodiversitet i området forsvinder. Med fredningen vil der være mulighed for, at plejemyndigheden kan foretage den nødvendige naturpleje. Hvis området privatiseres, vil det heller ikke være åbent for offentlighedens adgang. Birgitte Bang Ingrish gennemgik herefter de landskabelige værdier i overensstemmelse med indholdet i fredningsforslaget. Naturværdierne er åbenlyse. Der er mange fugle, herunder rovfugle, og området bruges flittigt af ornitologer. Der er mange padder, og i flere af vandhullerne findes den relativt sjældne løvfrø, hvis bestand på landsplan er reduceret med 97 procent.

Mosen består primært af gammel løvskov i varierende alder. Med fredningsforslaget lægges der op til, at mosen skal stå urørt men med mulighed for naturpleje. Ca. 3/4 af arealerne er for tiden ikke omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3. De kulturhistoriske værdier er også væsentlige, og dette vil muligvis i et revideret forslag indgå i formålsbestemmelsen. Slaget om Als blev udkæmpet på Kær Halvø den 29. juni 1864 under den 2. Slesvigske Krig mellem Danmark og Preussen. Slaget var den sidste afgørende kamp i krigen, og slaget bliver årligt opført på stedet, en begivenhed, der vokser år for år. Naturfredningsforeningen og Sønderborg Kommune er enige om, at denne aktivitet skal have mulighed for at fortsætte på trods af fredningen. Områdets rekreative værdier er mangfoldige. Området er offentligt tilgængeligt og ligger bynært. Med fredningen lægges der op til, at området skal inddeles i 4 områder. Område 1 skal være et arrangementsområde, hvor der kan afholdes større arrangementer. Område 2 skal kunne bruges til friluftaktiviteter som f.eks. agilitybane, naturlegeplads med videre. Område 3 er tænkt som et rekreativt naturområde, hvor natur og rekreation kan spille sammen. Område 4 er et naturområde, hvor det primære formål er biodiversitet. Offentlighedens færdsel og almindelig benyttelse skal ske på naturens præmisser.

Birgitte Bang Ingrisch gennemgik herefter de enkelte fredningsbestemmelser og anførte blandt andet, at man kan overveje at medtage et punkt vedrørende de kulturhistoriske interesser i § 1. Der skal ad § 3 tages højde for en beskyttelseslinje med hensyn til delområde 2, hvilket vil fremgå af et revideret udkast.

Ebbe Enøe, afdelingsleder for Land og Natur, Sønderborg Kommune, oplyste, at fredningsforslaget er udarbejdet i fællesskab med kommunen, at kommunens interesser fremgår af formålsbestemmelsen, der muligvis bør revideres, således at også de kulturhistoriske interesser i området indgår. Det er vigtigt for kommunen, at der gives adgang til området for kommunens borgere. Der kan være nogle detaljer omkring beskyttelseslinjen på grund af kraft-varmeværket, der skal tages højde for.

Kenni A. Nielsen, formand for Kær Halvø Landsbylaug, spurgte om bestemmelserne herunder § 6, stk. 6, giver mulighed for, at der kan etableres vand og toiletter i bygningerne i området.

Birgitte Bang Ingrisch svarede, at det ikke vil være i strid med fredningen at etablere vand og toiletter i bygningerne i området.

Ebbe Enøe tilsluttede sig dette og oplyste, at bygningerne ikke som sådan er omfattet af fredningen.

Birger Marcussen, Danmarks Naturfredningsforening, oplyste, at der ikke findes shelterpladser i Sønderborg Kommune med indlagt vand. Naturfredningsforeningen finder, at dette bør være en mulighed, hvorfor § 6, stk. 6, giver mulighed for indlæggelse af vand og toilet på de 2-4 shelterpladser, der kan etableres på området ifølge forslaget.

Mogens Jensen, Skydebanesamvirket Kær Vestermark, takkede for den forståelse, der er for skydesporten. Det er positivt, at forslagsstillerne ønsker at bevare den eksisterende skydebane. Det samarbejde, der har været med kommunen i sagen, har været meget positivt. Mogens Jensen oplyste, at Sønderborg Kommune har sendt en helhedsplan i høring, hvorfor tidspunktet for de afsluttende skriftlige bemærkninger til fredningsforslaget bør koordineres hermed.

Mogens Jensen oplyste derudover, at der den 3. juni 2015 blev afholdt et idemøde med deltagelse af et antal foreninger i Sønderborg Kommune, der har interesse i aktiviteter i naturen på Kær Vestermark. På mødet talte de om, at et mindre område umiddelbart vest for Frydendal bør ændres fra delområde 4 til delområde 2 eller 3 for at sikre, at Frydendal kan bruges til natur-/friluft- og foreningsaktiviteter. Det er arbejdsgruppens vurdering, at græsarealet umiddelbart vest for Frydendal godt kan bære, at der bliver mulighed for aktiviteter, lejr m.v. Det er ikke hele området ned til Alssund, men f.eks. et areal afgrænset ved den skov, der er nordvest for Frydendal og ned til heget syd for Frydendal. Altså et mindre område tæt op ad Frydendal. Det er endvidere arbejdsgruppens forslag, at der skal sikres et areal ned til Alssund, hvor der vil være mulighed for at lave aktiviteter og undervisning langs vandet. Der kan etableres et slæbested til at sætte både, kanoer m.v. i vandet. Dette kunne etableres i den sydlige del af området. Der skal være mulighed for outdoor fitness, parkour, crossfitt, bueskydning m.v., hvilket kunne etableres på arealer ved Løkkegård eller på sceneområdet. Det skal endelig afklares, om der kan etableres faste orienteringsløbsposter, vandrestier og mountainbike- og løberuter m.v. i delområde 4.

Birgitte Bang Ingrisch svarede, at forslaget § 6, stk. 8, giver mulighed for etablering af bade- og bådebroer herunder pladser til ophaling af kanoer og kajaker.

Birger Marcussen oplyste, at området, som foreningslivet ønsker ændret til delområde 2 eller 3, næppe kan ændres, da området er tæt på at være et område, der er beskyttet af naturbeskyttelseslovens § 3. Der kan dog muligvis findes en alternativ placering, hvilket vil blive undersøgt nærmere.

Andreas Hermann, Naturskolerne Sønderborg Kommune, gjorde opmærksom på, at de aktiviteter, som ifølge forslaget skal kunne foregå i området, kræver meget plads. Hvis man f.eks. ønsker at etablere en ophalsplads til kanoer og kajaker skal der etableres en redningsvej. Hvis man ønsker at foretage aktiviteter, kan det give begrænsninger, som følge af de begrænsninger områdeinddelingen medfører.

Bjarne Nielsen, mente at område 4, herunder Frydendal, skal forblive urørt.

Erik Clausen, Dansk Jagt- og Strandjagt, oplyste, at han er betænkelig ved det slid på området, som offentlighedens adgang vil indebære. Der er 20 vandhuller i området, og foreningen ønsker, at der af hensyn til fugleynglen skal være forbud mod adgang med hunde uden snor i yngleperioden.

Erik Clausen mente, at der i området bør etableres et naturcenter.

Birger Jønsson, Sønderborg Orienteringsklub, ønskede at få svar på det af Mogens Jensen stillede spørgsmål om muligheden for faste installationer til orienteringssporten i delområde 4.

Ebbe Enøe svarede, at der i § 8 er lagt op til, at der kan etableres nye stier herunder ride-, cykel- eller gangstier efter plejemyndighedens nærmere planlægning. Det er en bred bestemmelse, der giver mulighed for at etablere de nødvendige anlæg.

Birgitte Bang Ingrisch mente, at en orienteringsløbspost er et fast anlæg, som kun må etableres, hvis plejemyndigheden godkender det. I delområde 4 må offentlighedens færdsel og almindelig benyttelse kun ske på naturens præmisser.

Bjarne Nielsen mente, at det ikke vil være i overensstemmelse med forslaget at placere faste installationer i delområde 4.

Birgitte Bang Ingrisch tilsluttede sig dette.

Ebbe Enøe svarede, at formålet med fredningen, herunder opdelingen i delområder, skal overholdes, når der f.eks. skal opsættes en pæl til brug for en vandre- eller løberute. Han vil mene, at formålet kan opretholdes, selvom pælen måtte blive opsat i delområde 4.

Bjarne Nielsen replicerede, at det ikke er pælen i sig selv, der er problemet. Det er den øgede færdsel, en offentliggjort vandre- eller løberute vil medføre.

Erik Clausen spurgte, hvorledes sammenhængen var mellem § 11 og de øvrige bestemmelser.

Birgitte Bang Ingris svarede, at § 11 skal forstås som en særbestemmelse.

Palle Grønlund, Dansk Vandrelaug i Sønderjylland, oplyste, at foreningen arbejder for at skabe sammenhænge i vandrings- og cykelruter. Forslagsstillerne bør overveje at sikre muligheden for, at offentligheden kan bruge eksisterende trampestier, så man kan komme syd fra fredningen og helt frem til Arnkilde Halvøen. Det vil sikre beskyttelsen af stierne, at disse bliver indtegnet på fredningskortet. Dansk Vandrelaug kan i øvrigt tilslutte sig, at området bliver fredet.

Birgitte Bang Ingris svarede, at Danmarks Naturfredningsforening overvejede, om man skulle inddrage de stier, der i dag findes på området nord for fredningsgrænsen, for at skabe en sammenhæng i stisystemet, men at man i første omgang har valgt at holde de private ejendomme uden for forslaget.

Carsten Matzen, Friluftsrådet, er enig i, at stierne bør markeres på kortet. Han roste i øvrigt kommunen for den måde, man har markeret stierne på i marken.

Erik Clausen spurgte, om der er normer for, hvornår man har pligt til at ansøge om afholdelse af arrangementer, f.eks. efter antallet af deltagere eller lignende.

Ebbe Enø svarede, at man altid skal søge plejemyndigheden om afholdelse af arrangementer. Hvis der skal holdes et stort arrangement, er det efter forslaget plejeudvalget, man skal henvende sig til.

Bjarne Nielsen mente, at den foreslåede formulering af § 4, stk. 3, er uhensigtsmæssig, da de 2 ting ikke har noget med hinanden at gøre.

Birgitte Bang Ingris svarede, at det er en sædvanlig måde at skrive sådanne vilkår på, og at erfaringerne viser, at det ikke giver anledning til problemer i praksis.

Mogens Jensen spurgte, hvem man skulle sende de skriftlige bemærkninger til fredningsforslaget til, og hvilken deadline der er.

Jørgen Wilkenskjeldt spurgte, om forslagets § 4, stk. 6, forhindrer, at politiskolen kan benytte skydebanen.

Birgitte Bang Ingris svarede at kommunen bestemmer, hvem der må bruge skydebanen.

Ebbe Enø uddybede, at skydebanen har en miljøgodkendelse og er godkendt til militær og privat brug. Den må ikke udvides eller ombygges. Der er intet til hinder for, at militæret eller politiet bruger banen.

Kaj Abildgaard spurgte, hvor mange arrangementer man forventer, der bliver tilladt i arrangementsområdet, og om de anlæg, der opsættes i den forbindelse, vil blive taget ned igen.

Ebbe Enø svarede, at der ikke i forslaget er oplyst antal af arrangementer, men at man forventer, at der kan blive tale om 3-5 arrangementer om året i område 1. De transportable scener vil kun være opstillet under arrangementerne. Der vil blive opsat en transformerstation, der skal blive stående. Denne vil blive placeret gemt bag nogle buske og i et lavt område. Der skal etableres et par grusveje som anført i forslaget.

Bjarne Nielsen spurgte, om der vil ske befæstninger i delområde 1.

Ebbe Enø svarede, at der ikke vil ske befæstninger ud over grusvejene og sceneområdet.

Birger Marcussen tilføjede, at grusvejene ikke vil skæmme området.

Birger Jønsson spurgte, om der vil ske befæstning af de anviste arealer til parkering.

Ebbe Enø svarede, at parkeringsarealerne skal forblive græsbeklædte.

Erik Clausen spurgte, om adgangen for offentligheden vil give adgang for andre end lokale og tilføjede, at der er fare for, at der kan komme en for stor belastning for området.

Ebbe Enøe svarede, at et af formålene med fredningen er at skabe og sikre fri adgang for alle. Det gælder uanset, hvorfra man måtte komme. Hvis der skal afholdes arrangementer, skal man søge herom som anført, og kommunen vil i den forbindelse sikre, at brugen af området til arrangementer ikke tager overhånd.

Birger Marcussen tilføjede, at der ved store arrangementer vil blive arrangeret shuttlebusser, da det er begrænset, hvor meget der vil kunne parkeres inde på området.

Kenni Nielsen oplyste, at der vil blive tale om færre parkeringsmuligheder i området i takt med, at Ingolf Nielsens vej bliver udbygget.

Ebbe Enøe svarede, at fredningsarealet ikke skal belastes af parkering. Man kan benytte havneområdet og marker uden for området til parkering og som nævnt bruge shuttlebusser eller lignende for at komme til og fra området.

Bjarne Nielsen mente, at der er tale om et fint fredningsforslag, og at han håber, at intentionerne bliver opfyldt.

Ebbe Enøe gennemgik, hvordan besigtigelsen vil foregå i området.

Ebbe Enøe oplyste, at høringsfrist for helhedsplanen udløber i den kommende weekend. Helhedsplanen forventes herefter at kunne offentliggøres i efteråret 2015.

Margit Laub oplyste, at Fredningsnævnet som følge heraf vil fastsætte en sidste frist for eventuelle skriftlige bemærkninger til fredningsforslaget til den 1. november 2015...

Fredningsnævnet forventer herefter at modtage Danmarks Naturfredningsforenings og Sønderborg Kommunes eventuelle reviderede fredningsforslag senest 1. december 2015.

Fredningsnævnet foretog herefter besigtigelse af fredningsområdet.

Under besigtigelsen blev det bemærket, at stier, forslag til placering af ophalspladser og shelters samt eventuelle krigergrave bør angives på fredningskortet...

Fredningsnævnets formand sluttede besigtigelsen og udsatte sagen for at afvente høringsfristens udløb og derefter Danmarks Naturfredningsforenings og Sønderborg Kommunes stillingtagen til bemærkningerne om fredningsområdets inddeling i delområder og eventuel revision af udkastet til fredningsbestemmelser..."

Efter det offentlige møde har lodsejeren, sagsrejsere og foreninger m.v. haft adgang til at fremkomme med skriftlige kommentarer til fredningsforslaget og forhandlingerne under det offentlige møde.

Arbejdsgruppen fra foreningsmødet den 3. juni 2015 v/Flemming Moltesen Ravn, Samrådet Alssund/KFUM Spejderne Dybbøl har den 3. september 2015 udtalt:

" ...

Et mindre område umiddelbart vest for Frydendal bør ændres fra "Delområde 4" til "Delområde 2 eller 3" for at sikre, at Frydendal kan bruges til natur-/friluft- og foreningsaktiviteter. Vores vurdering er, at græsarealet umiddelbart vest for Frydendal godt kan bære, at der bliver mulighed for at lave aktiviteter, lejr m.v. Det er ikke hele området ned til Alssund, men f.eks. et areal afgrænset ved den skov, der er

nordvest for Frydendal og ned til hegnet syd for Frydendal. Altså et mindre område tæt op ad Frydendal.

Der skal sikres et areal ned til Alssund, hvor der vil være mulighed for at lave aktiviteter og undervisning langs vandet. Der kan etableres et slæbested til at sætte både, kanoer m.v. i vandet. Dette kunne etableres i den sydlige del af området.

Der er en stigende tendens til at flere og flere danskere foretrækker at dyrke idræt uden frem for indeidræt. Der skal derfor etableres muligheder for, at der eksempelvis kan tilbydes udeevents, outdoor fitness, parkour, crossfitt, bueskydning m.v. Dette kunne etableres på arealer ved Løkkegård eller på sceneområdet.

Det skal afklares i hvilket omfang der kan etableres faste o-løbsposter, vandrestier og mountainbike- og løberuter m.v. på de arealer, som fremgår som "delområde 4"..."

Sønderborg Orienteringsklub ved formand Birger Jønsson har i et brev af 18. september 2015 udtalt:

"Sønderborg Orienteringsklub har følgende spørgsmål vedr. adgang til Kær Vestermark i forbindelse med fredning af området.

1. Området er delt op i 4 sektorer, hvor sektor 4 er området med flest restriktioner, men dog er det tilladt at færdes frit til fods i området.
Vi synes derfor, at der skal være nogle udfordringer til de lokale borger i form af find vej opgaver. De skal kunne gå på nettet og udskrive et kort over området, hvor på der er et antal faste poster. Posterne er de samme pæle, som naturstyrelsen bruger i deres skove.
Publikum kan alligevel færdes frit i området og så kan vi jo ligeså godt give dem lidt udfordringer undervejs.
Der står, at der ikke må etableres anlæg eller konstruktioner i område 4, en diskret pæl er vel ikke noget anlæg eller konstruktion.
Sergentskolen har tidligere haft faste posterspredt på hele arealet.
Hvis der kun må sættes faste poster ud i område 1 – 3, kan vi ikke lave noget sammenhængende og de skal alligevel hen over en sektor 4 for at komme til det næste sektor 1 – 3, at de så besøger en post i område 4 undervejs, kan vel ikke have den store betydning.
De faste poster, er ikke et behov for klubben medlemmer, men et tilbud til det publikum der gerne vil udfordres lidt.
2. Sønderborg Orienteringsklub anmoder om ca. 10 gange om året i alt 20 timer, at få tilladelse til at lave et orienteringsløb, hvor vi sætter posterne ud umiddelbart før løbet og inddrager igen lige efter løbet. Vi er stillet i udsigt, at vi sammen med andre foreninger kan få et klublokale i et foreningshus efter spejdelejren i 2017, det vil derfor være af stor betydning for os, at vi også kan anvende hele terrænet et antal gange om året.
3. Vil derfor opfordre til, at man også tilgodeser Orienteringssporten i forbindelse med udfærdigelse af den endelige frednings rapport."

Danmarks Naturfredningsforening og Sønderborg Kommune har herefter revideret fredningsbestemmelserne og fredningskortet, som Fredningsnævnet har modtaget den 25. november 2015.

Danmarks Naturfredningsforening og Sønderborg Kommune foreslår følgende reviderede fredningsbestemmelser for det område, som fredningsforslaget omfatter:

"§ 1 Fredningens formål

Formålet med fredningen er

- at bevare og forbedre områdets landskabelige, historiske og kulturhistoriske værdier og sikre at området fremtræder som et overvejende åbent landskab med mulighed for udsigt over Alssund.
- at bevare og forbedre områdets naturværdier og biodiversitet, herunder levedmulighederne for plante- og dyreliv.
- At skabe grundlag for naturpleje og naturgenopretning.
- at sikre og udvikle områdets rekreative kvaliteter, samt fastlægge en overordnet ramme for aktiviteterne i området.
- at sikre offentlig adgang til området.

§ 2 Bevaring af området

Fredningsområdet skal bevares i sin nuværende tilstand, med mindre en tilstandsændring er påbudt eller tilladt i de følgende bestemmelser eller tillades ved dispensation fra fredningsnævnet, f.eks. i forbindelse med naturgenopretning/naturforbedring eller rekreativ anvendelse. Arealerne skal overvejende holdes lysåbne.

§ 3 Delområder

Kær Vestermark er inddelt i fire delområder:

1. Arrangementsområde, hvor der kan afholdes større arrangementer. Dertil hørende faciliteter herunder toiletter og scener kan opsættes midlertidigt. Der kan opsættes to permanente transformatorstationer på arealet og anlægges permabel befæstet vej og sceneområde. Kørsel i relation til arrangementet skal primært ske via fordelingsvejen.
2. Område med friluftsfaciliteter og et vist aktivitetsniveau som fx. agilitybane, naturlegeplads, naturformidling, parkering og madpakkehus. Området skal kunne fungere som udgangspunkt for aktiviteter og arrangementer, der understøtter fredningens formål. Midlertidigt depot, oplagring, parkering mv. i tilknytning til et arrangement er tilladt.
3. Rekreativt naturområde, hvor natur og rekreation spiller sammen. Mindre teltleje, camps og arrangementer af kortere varighed, herunder flugtskydning eller kulturhistorisk opvisning, kan afholdes efter plejemyndighedens tilladelse. Arrangementer herudover kan kun tillades efter dispensation fra Fredningsnævnet.
4. Naturområder, hvor det primære formål er biodiversitet. Offentlighedens færdsel og almindelig benyttelse skal ske på naturens præmisser.

§ 4 Arealernes anvendelse

1. Haver omkring eksisterende bebyggelse, jf. den særlige signatur på fredningskortet, kan udnyttes som hidtil og herunder omlægges på sædvanlig vis, men havearealerne må ikke udvides.
2. De åbne arealer må ikke benyttes til oplag og opstilling af udrangerede maskiner og lignende
3. Udsætning og fodring af vildt må ikke finde sted. Vinterfodring i forbindelse med naturpleje er dog undtaget fra fodringsforbuddet.
4. Jagt er ikke tilladt.
5. Hunde skal føres i snor på Kær Vestermark undtagen på arealer, hvor der i plejeplanen er givet tilladelse til løse hunde.

6. Fredningen er ikke til hinder for, at skydebanen anvendes som hidtil. Våbenklasser og anvendelsestid er defineret i Sønderborg Kommunes ”miljøgodkendelse af forsvarets skydebaneanlæg, Kær Vestermark”. Der må ikke ske en forøgelse af hverken aktiviteterne eller banens areal. Nedlægges skydebanen skal arealet tilbageføres til den naturtilstand, som også tilstræbes på resten af Kær Vestermark.
7. Parkering må indenfor fredningen kun ske på vej og parkeringsplads. Ved arrangementer kan plejemyndigheden give begrænset tilladelse til parkering i særligt afmærkede områder i delområde 1 og delområde 2 jf. fredningskortet. Parkering ved større arrangementer skal herudover ske uden for fredningen.

§ 5 Bebyggelse

1. Der må ikke opføres ny bebyggelse. Tilbygninger til, samt ombygning af eksisterende bebyggelse kan tillades efter fredningsnævnets godkendelse.
2. Fredningen er ikke til hinder for opstilling af nødvendige mindre primitive læskure til husdyr
3. Eksisterende bygninger inden for fredningsområdet skal så vidt det er muligt anvendes til almene, ikke-kommercielle formål, der understøtter fredningen, herunder frilufts-, formidlings- og/eller naturformål samt lejrskoler.
4. Bygninger må nedrives

§ 6 Faste konstruktioner og anlæg

1. Der må ikke etableres faste konstruktioner og anlæg som f.eks. tårne, jagstiger, vindmøller, tankanlæg, transformerstationer og master. Der må ikke føres luftledninger over arealerne. Undtaget fra forbuddet er fugletårne og vartegn for spejderlejr 2017 samt almindelig vejvisnings-, service- og informationsskiltning. Udformningen af vartegnet for spejderlejr 2017 skal godkendes af Fredningsnævnet. Fredningen er ikke til hinder for at ledninger og rør lægges i jorden herunder, at de nødvendige inspektions- og tilslutningsbrønde findes på arealet.
2. Der må kun etableres sædvanlig nedadrettet belysning og kun i tilknytning til boliger og driftsbygninger. Undtaget er midlertidig belysning i forbindelse med arrangementer i delområde 1 og 2.
3. Efter godkendelse af plejeudvalget, jf. § 10, kan der etableres legeplads, som i farve- og materialevalg er tilpasset landskabet, samt opstilles motionsredskaber, som understøtter områdets rekreative anvendelse på arealer, hvor det er tilladt ifølge fredningskortet.
4. Etablering af anlæg som fx golfbaner, nye skydebaner, motorbaner, ridebaner og landingsbaner for fly og helikoptere m.m. er ikke tilladt.
5. På driftsarealerne må der opsættes almindelige landbrugshegn (trådhegn) til husdyrbrug, hvis hegnen ikke begrænser offentlighedens adgangsmuligheder. Eksisterende hegn omkring skydebanen og Bygegård kan dog fastholdes. Nye hegn skal være forsynet med klaplåger, stenter eller lignende. Hegn skal holdes i jordfarver. Hegn, der opsættes af sikkerhedsmæssige årsager tillades.
6. Der kan efter nærmere planlægning, hvor det er tilladt ifølge fredningskortet, etableres 2-4 primitive overnatningspladser med shelters og kortvarig teltslagning. Der kan indlægges vand og toiletter.
7. Der må opsættes informationstavler til formidling af området efter tilladelse af plejemyndigheden.

8. I tilknytning til kysten kan der 2-3 steder etableres bade- og badebroer herunder pladser til ophaling af kano- og kajakker samt nødvendigt sikkerhedsudstyr/anlæg. Sejlads med motorbåde, kitesurfing eller lignende kan ikke finde sted med udgangspunkt i Kær Vestermark.
9. Hvor det fremgår af fredningskortet kan der etableres veje og befæstede pladser.

§ 7 Terrænændringer mv.

1. Der må ikke foretages terrænændringer, undtagen dog § 7.2 og 7.3. Der må ikke fyldes op, graves af eller planeres. Råstoffer må ikke udvindes, heller ikke til eget brug.
2. Terrænændringer i forbindelse med naturgenopretning og genskabelse af den naturlige hydrologi i området er tilladt. Overskydende materiale fra naturgenopretningsprojekter kan placeres på udpeget område i fredningskortet op til en max. højde på 3 meter.
3. Terrænændringer i forbindelse med arkæologiske undersøgelser kan efter dispensation fra fredningsnævnet og høring hos Haderslev Museum tillades.

§ 8 Offentlighedens adgang

1. Der er fri fladefærdsel på Kær Vestermark og i skoven ved Ulkebøl Nørremark. Dette gælder også, hvis området helt eller delvist overgår til privat eje.
2. Eksisterende stier, som vist med særlig signatur på fredningskortet, må ikke nedlægges. Efter plejemyndighedens nærmere planlægning kan stiers og vejes nuværende trace dog ændres.
3. Der kan udlægges nye stier herunder særlige ride-, cykel- eller gangstier efter plejemyndighedens nærmere planlægning og aftale med eventuel privat lodsejer.

§ 9 Drift, natur-pleje og genopretning.

1. Plejen tilrettelægges så den opfylder fredningens formål.
2. Arealerne må ikke gødes, sprøjtes med bekæmpelsesmidler, omlægges, drænes eller på anden måde jordbehandles.
3. Bekæmpelse af offentligt udmeldte invasive arter skal ske i videst mulig omfang. Her kan undtagelsesvist sprøjtes med bekæmpelsesmidler, efter forudgående forelæggelse for plejeudvalget, jf. § 10 stk. 1.
4. Eksisterende løvskovsarealer skal opretholdes og henligge som urørt skov, dog med mulighed for plejetiltag, der har til formål at øge biodiversiteten. Plejen fastlægges i en plejeplan.
5. Kær Vestermarks åbne græsslette skal henligge overvejende lysåben og der skal græsses eller tages høslæt. Eksisterende levende hegn, småbevoksninger og solitære træer kan fastholdes til de forsvinder af sig selv. Tilplantning med nye levende hegn, småbevoksninger og solitære træer skal fastlægges i en plejeplan.
6. Søerne skal holdes delvist åbne for overgroende vegetation langs bredderne og bredderne skal udformes så det giver optimale forhold for fauna og flora.
7. Skovene skal henligge som urørt skov, men der kan gennemføres naturpleje med det formål, at øge naturindholdet, f.eks. ved at der skabes små lysåbne områder eller ved at ikke-hjemmehørende arter fjernes.

8. Fredningen er ikke til hinder for, at der etableres Udsigtskiler på Kær Vestermark ud mod Als Sund efter plejemyndighedens anvisning. Der kan være solitære træer i kilen i et omfang, som ikke slører udsigten/indkigget.
9. Fredningen er ikke til hinder for, at der efter plejemyndighedens anvisning etableres biodiversitetsfremmende foranstaltninger i området.
10. Fredningen er ikke til hinder for, at der efter en nærmere beskrivelse i plejeplanen kan genskabes den naturlige hydrologi i området, herunder ske oprensning af søer samt frilægning og gensnoning af vandløb i området.

§ 10 Plejemyndighed og plejeplaner

1. Plejemyndigheden udarbejder en plejeplan i samråd med et plejeudvalg bestående af:
 - Ejer
 - Plejemyndighed
 - Danmarks Naturfredningsforening
 - Bruger/borger-repræsentant udpeget af Sønderborg Kommunes Byråd. Byrådet kan uddelegere denne beslutning til et af byrådets udvalg.
2. Den første plejeplan skal gælde for højst 5 år, de senere for højst 10 år. Den skal redegøre for plejeforanstaltninger og anlægsarbejder samt eventuelle detailændringer i almenhedens adgangsret. Plejeplanen skal udmønte fredningens formål, og kan indeholde forslag til etablering af primitive publikumsforanstaltninger, f.eks. borde, bænke, affaldskurve, og opsætning af sædvanlige husdyrhegn og læskure til dyr.
3. Såfremt der er uenighed om indholdet af plejeplanen, forelægges de specifikke uenigheder for fredningsnævnet til afgørelse, jf. den til enhver tid gældende bekendtgørelse om pleje af fredede arealer og tilsyn, for tiden bekendtgørelse nr. 802 af 21/06/2013.
4. Mål for naturplejen fremgår af § 9.

§ 11 Særbestemmelse

Uanset de forudgående bestemmelser kan den planlagte "Spejdernes Lejr 2017" finde sted på baggrund af en masterplan og på vilkår, at hele det berørte fredningsområde reetableres umiddelbart efter lejrens afslutning. Dog kan evt. vand- el og afløbsinstallationer i jorden i forbindelse med spejderlejren bevares til brug i forbindelse med plejen, arrangementer eller de primitive overnatningspladser. Herudover kan eventuelle nye stier, fugletårne/-skjul, shelters og lignende, herunder lejrens vartegn, bevares i det omfang de understøtter fredningens formål.

§ 12 Dispensation

Fredningsnævnet kan meddele dispensation fra fredningsbestemmelserne, såfremt det ansøgte ikke vil stride mod fredningens formål, jf. Naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1."

Fredningsnævnet sendte de reviderede fredningsbestemmelser og fredningskort i høring hos de foreninger m.v., der havde adgang til at kommentere fredningsforslaget.

Friluftsrådet har den 10. januar 2016 meddelt, at den ingen bemærkninger har til de reviderede fredningsbestemmelser og fredningskort.

Naturstyrelsen har den 12. januar 2016 meddelt, at de reviderede udgaver af fredningsbestemmelser og fredningskort ikke giver Naturstyrelsen anledning til bemærkninger.

Fredningsnævnet har den 29. januar 2016 afholdt et møde med Sønderborg Kommune om fredningsforslaget.

For Sønderborg Kommune mødte afdelingsleder Ebbe Enøe.

Der er anført følgende i Fredningsnævnets forhandlingsprotokol fra mødet:

”...

Spørgsmålet om fredningen og afholdelsen af Spejderlejren i 2017 blev drøftet.

Ebbe Enøe oplyste, at kommunen allerede ved købet af arealet havde tanker om, at arealet skulle bruges til afholdelse af Spejderlejren i 2017. Man havde også tanker om en fredning af arealet, men kommunen ville muligvis have ventet med at fremsætte fredningsforslaget efter afholdelsen af Spejderlejren. Danmarks Naturfredningsforening (herefter DN) mente, at fredningen godt kunne hænge sammen med afholdelsen af Spejderlejren, og det er kommunen enig i.

De trampestier, som spejderne skal bruge, svarer til de eksisterende trampestier langs kysten, hvilket fremgår af masterplanen sammenholdt med fredningskortet. Øvrige trampestier anlægges ikke, idet færdslen her foregår på eksisterende terræn. Der vil både før og efter afholdelse af lejren være tale om fri fladefærdsel. Kommunen og DN har vurderet, om afholdelsen af lejren vil skade den del af området, der er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3. Biologerne har vurderet, at naturen ikke vil blive skadet. Området har reelt godt af, at blive brugt. En af de eksisterende stier vil blive fjernet efter lejrens afholdelse.

Der vil som det også fremgår af fredningskortet blive anlagt nogle nye grusstier til brug for lejren og til brug for fremtidige arrangementer. Disse vil blive bevaret og har et fredningsformål, som det fremgår af fredningskortet. Der er således behov for en grussti mellem område 3 og 4, da man skal kunne komme ind i det fredede område via denne sti. Det samme gælder grusvejen som i masterplanen skal bruges til et installationsområde. Stien er også nødvendig i fredningssammenhæng – da den skal bruges som led i forbindelse med den årlige begivenhed: "Kampen om Als". De mindre grusveje omkring Frydendal er adgangsveje. Desuden er der behov for veje omkring sceneområdet til brug for lejren og til brug for fremtidige arrangementer. Den sydligste vej skal måske i stedet flyttes lidt nordligere, og der vil derfor muligvis være behov for et nyt fredningskort.

Det blå område på masterplanen er aktivitetsområderne. Spejderne får instrukser om, hvad de må i det område. Der er blandt andet restriktioner om, hvad de må foretage sig omkring kysten, da kystområdet skal sikres. Det gule område på masterplanen er teltområdet. Det er aftalt, at området skal se ud som før, men man vil naturligvis kunne se en vis slidtage. De mest naturfølsomme områder vil under lejrens afholdelse blive hegnet ind. Et af de fokusområder, Spejderlejren arbejder efter, er, at man skal passe på naturen. Den resterende del af området er et meget robust natur.

Parkering med videre vil i forbindelse med Spejderlejren foregå udenfor det fredede område.

På installationsområderne vil der blive opsat midlertidige toilet- og vandinstallationer, som ikke vil være synlige efter lejrens afholdelse. De installationer, der vil blive brugt, gør brug af de eksisterende vandledninger, der allerede findes til de bygninger, der er opført i området samt de nødvendige ekstra ledninger til installationsområderne.

Det er hele det fredede område, der vil blive berørt af lejren.

Spejderlejrens vartegn ønskes opsat i område 2 i spidsen af det med grønt markerede område på masterplanen.

Lejrens festområde vil blive placeret i sceneområdet, hvor der også i fremtiden vil skulle kunne afholdes arrangementer. Placeringen er valgt, fordi det er i yderkanten af området.

Spørgsmålet om tilsynsforpligtelsen blev drøftet:

Ebbe Enøe oplyste, at man nøje har tænkt over, hvornår tilsynet skulle udøves af kommunen, hvornår plejeplansudvalget - hvor der også sidder en repræsentant fra DN – skulle have bemyndigelse og hvilke forhold, der skal forelægges for Fredningsnævnet. Forslaget er forsøgt udarbejdet efter en afvejning af de forskellige hensyn.

...

Ebbe Enøe oplyste, at den kajakplads, der ønskes etableret ca. midt på kyststrækningen ikke skal kunne tilgås med kørende transport fra landsiden og dermed heller ikke til- og frakørsel af kanoer. Pladsen skal således alene kunne benyttes fra vandsiden, og det er tanken, at der skal opsættes shelters i nærheden som vil kunne benyttes af kajakroerne.

§ 8 i fredningsforslaget er indsat for at sikre den frie fladefærd, hvis området senere overgår til privat eje.

Flugtskydningsområdet: Det er en aktivitet, der foregår i dag og som man ønsker at fortsætte med. Det er i område 3. Det er ikke omfangsmæssigt beskrevet, og Ebbe Enøe er enig i, at man kunne overveje at få det præciseret i forslaget.

Man skal være opmærksom på, om de ting man i dag bruger området til og som man også efter fredningen ønsker at bruge området til, ikke må komme i strid med fredningsformålet.

Ebbe Enøe oplyste, at man på et nyt fredningskort vil præcisere placeringen af legepladser. Det er en del af de "spor", som spejderne vil efterlade sig.

Plejeplanen er lavet i overensstemmelse med bekendtgørelsen herom. Plejeplanen skal godkendes af fredningsnævnet.

Ebbe Enøe oplyste, at en jagtforening har spurgt, om de kan fortsætte med at drive jagt i et skovområde omfattet af fredningsforslaget. Der er hjemmel til, at der kan gives tilladelse til, at foreninger kan få jagttilladelse på kommunale arealer, men det agter kommunen ikke at imødekomme, hvis fredningsforslaget bliver gennemført. Foreningen har nu spurgt, om det er for sent at indgive indsigelse mod fredningen. Der var enighed om, at Enøe bør fremsende korrespondancen med jagtforeningen til Fredningsnævnet.

Ebbe Enøe oplyste, at der er nedsat en styregruppe vedrørende Spejderlejren bestående af flere repræsentanter fra Sønderborg Kommune.

Helhedsplanen er udarbejdet på baggrund af fredningsforslaget, og den er derfor ikke i strid med fredningsforslaget. Helhedsplanen skal ses som et driftsværktøj, der skal bruges til styringen af de mange interessegrupper, der har interesser i området. Der er ingen tvivl om, at planen skal være mere detaljeret.

Fredningsnævnets formand oplyste, at sagen herefter er udsat på udarbejdelsen af et revideret fredningskort og på nævnets stillingtagen til fredningsforslaget.

...

Sønderborg Kommune har efterfølgende den 1. februar 2016 sendt en mail til Fredningsnævnet med følgende:

"I forlængelse af drøftelserne på mødet i fredags fremsender jeg hermed henvendelse fra jagtforeningen Moseskoven.

Henvendelsen er første gang blevet sendt til kommunen d. 6. oktober 2015. Sønderborg Kommune har en generel praksis om, at der ikke drives jagt på kommunale arealer.

Da Moseskoven er omfattet af fredningsforslaget for Kær Vestermark har jeg drøftet henvendelsen med Danmarks Naturfredningsforening, Birger Marcussen. Han har oplyst, at naturfredningsforeningen ønsker at fastholde bestemmelsen om, at der ikke må drives jagt på det forventet fredede område. På den baggrund har jeg svaret jagtforeningens repræsentant, Claus Plum, at der ikke kan forventes givet tilladelse til jagt på arealet. Claus Plum har ønsket at jagtforeningens argumenter forelægges fredningsnævnet.

Henvendelsen er efter kommunens opfattelse et rettidigt høringssvar i fredningssagen og den videresendes som sådan til fredningsnævnets besvarelse.”

I et brev af 6. oktober 2015 til Sønderborg Kommune har advokat Claus Plum på vegne Jagtforeningen Moseskoven udtalt:

”...

Historikken er, at Jagtforeningen Moseskoven gennem alle årene, har haft en aftale med Forsvaret om jagten på den nævnte matrikel, 338.

Forsvaret deltog på lige fod med de øvrige lodsejere og gæster.

Jagtforeningen Moseskoven er en jagtforening der konkret udspringer af Moseskoven beliggende på Kær halvø.

Jagt foreningen har tidligere haft aftale med Sønderborg Kommune om at jagten på de tidligere, af kommunen, ejede skovlodder var en del af foreningens jagtgrundlag.

Moseskoven på Kær er sammensat af en række mindre skovlodder som i væsentligt omfang tilhører de på Kær halvø beliggende landbrugsejendomme.

Jagtforeningen Moseskoven har derfor en væsentlig social og samlende effekt for samarbejdet og kommunikationen på Kær halvø.

Foreningens aftale med Forsvaret, der tidligere ejede matriklen var, at jagten var foreningens og denne jagt har udmøntet sig i at arealet blev drevet over ved 2 årlige fællesjagter, og at arealet har indgået i foreningens bukkejagt, som var medio maj til medio juli, som en naturlig sammenhæng sammen med de øvrige skovlodder i skoven.

Uanset det sene tidspunkt skal jeg tillade mig på vegne Jagtforeningen Moseskoven at ansøge om, at foreningen uanset fredningen, opnår jagtretten på denne særskilte matrikel, og således at arealet samlet set kan indgå som en del af de skovlodder, der altid har været en del af jagtgrundlaget.

Som det fremgår af kortbilaget udgør matrikel 338 et meget stor skovlod, og derfor er det af afgørende forudsætning for helheden, at en løsning kan findes for foreningen.

Såfremt det kunne være en anden løsning for Sønderborg Kommune, er det umiddelbart Jagtforeningen Moseskovens opfattelse, at kunne Kommunen kunne være indstillet på at afstå og sælge arealet, ville der være købere hertil på Kær halvø...”

Danmarks Naturfredningsforening har den 9. marts 2016 meddelt, at foreningen ikke har bemærkninger til referat af mødet den 29. januar 2016:

” Foreningen skal dog anføre, at vi er helt enige med kommunen i, at fredningen bør fastholde et forbud imod jagt, herunder også i Moseskoven.

Foreningen har endvidere rettet fredningskortet, så der er sket en mindre ændring i linjeføringen for grusvejen/stien i sceneområdet efter detailplanlægningen er kommet på plads. Samtidig er der tilføjet den naturlejeplads, som er angivet i fredningsteksten.”

Sønderborg Kommune har den 16. marts 2016 sendt en præciserende tekst og kortbilag til fredningsforslagets bestemmelse om flugtskydning.

Kommunen indstiller:

”at der i fredningsforslaget anvendes den eksisterende aftale med kommunen (tidligere Forsvaret). Bortset fra bemærkninger om plejemyndigheden er der tale om en beskrivelse af allerede eksisterende aktiviteter. Beskrivelsen kan indgå som en del af § 4 stk. 6 i fredningsforslaget.

Teksten har været til gennemlæsning hos Danmarks Naturfredningsforening, som har tilsluttet sig ordlyden.:

”Efter aftale med plejemyndigheden kan flugtskydning på Kær Vestermark tillades under lovens rammer i afgrænsede områder inden for delområde 3. Der kan skydes 5 gange om året med op til 20 deltagere pr. gang. Arrangørerne underretter politiet og plejemyndighed forud for hver skydning og sikrer selv opstilling og indretning af skydebanen samt nødvendig sikkerhedsafmærkning.”

Den reviderede fredningsbestemmelse og fredningskort har været sendt i høring hos lodsejere, foreninger m.v.

SkydebaneSamvirket Kær Vestermark har den 4. maj 2016 oplyst, at der ikke er bemærkninger til den foreslåede præcisering.

Naturstyrelsen har den 11. maj 2016 oplyst, at det fremsendte ikke giver Naturstyrelsen anledning til bemærkninger.

Fredningsnævnet har den 26. maj 2016 afholdt et møde med Sønderborg Kommune.

For Sønderborg Kommune mødte Bent Albæk.

Der er anført følgende i Fredningsnævnets forhandlingsprotokol fra mødet:

”...

Sønderborg kommune skal i samarbejde med spejderne stå for Spejderlejren. Kommunen leverer ”området” og stiller infrastrukturen og diverse installationer til rådighed. Spejderne skal til gengæld levere diverse elementer i form af shelters med videre, der skal tjene til opfyldelse af helhedsplanen. Indtil videre ved kommunen ikke præcis, hvilke aktiviteter spejderne ønsker at udføre. Dette vil spejderne først fremsende yderligere oplysninger om i begyndelsen af 2017. Der er indtil videre alene udarbejdet diverse ideoplæg, som spejderne kan melde sig ind på. Der er kun sikkerhed for, at der vil blive opført et varigt vartegn. Der arbejdes for tiden med en høj støvle med en udsigtsplatform. Støvlen tænkes udført i tagrør. Det må forventes, at der vil være forhold, som der skal søges dispensation for med hensyn til fredningen, hvis fredningsforslaget vedtages. Det er kommunens holdning, at de varige installationer, spejderne skal levere til området, skal have en vis kvalitet. Kommunen lægger vægt på, at der skal være tale om vedligeholdelsesfrie elementer, der skal opfylde helhedsplanen og dermed tillige fredningsforslaget og de øvrige bindinger i området.

Der er mange vandhuller i området. Kommunen har i foråret påbegyndt pleje af disse af hensyn til sikkerheden for spejderne og af hensyn til den videre naturpleje. Efter Spejdernes Lejr opsættes hegn, så der kan ske en afgræsning i overensstemmelse med plejeplanen. Indtil da vil der blive udført høslet af hensyn til biodiversiteten og af hensyn til afholdelsen af Spejdernes Lejr.

Kommunen påtænker at klippe græsset langs de kommende indhegninger, således at man på den måde kan sikre og skabe de nødvendige trampestier i området. Kyststien skal forbedres. Der vil på udvalgte

steder langs kysten blive lagt træbroer ned over skrænterne for at undgå et for stort slid i forbindelse med afholdelsen af Spejdernes Lejr.

Kommunen skal som et led i afholdelsen af Spejdernes Lejr nedlægge ledningstracéer. Der er tale om kloak- el-, vand- og fiberrør, der alle vil blive lagt i samme grøft. Der bliver gravet en rende på 60 cm bredde og i en dybde på ca. 1,2 meter. Nogle af disse vil blive liggende som usynlige installationer efter lejren, herunder til det årlige 1864-arrangement. Man har tilstræbt så vidt muligt at lægge tracéerne så de følger de eksisterende veje. Der vil ikke blive installeret toiletter ved de shelters, der tænkes anlagt. Toiletfaciliteterne vil blive etableret omkring vartegnet. De arbejder, som kommunen skal levere til brug for spejderlejren, tænkes påbegyndt 6. juni 2016. De steder, hvor jorden ikke kan bruges, vil man genbruge det øverste jordlag. Den jord der graves væk vil blive kørt udenfor området. Margit Laub gjorde opmærksom på, at der i givet fald er tale om arbejder, der ikke må være i strid med fredningsforslaget, jf. naturbeskyttelseslovens § 37, stk. 2. Det blev aftalt, at Sønderborg Kommune snarest muligt vil fremsende en nærmere beskrivelse af de arbejder, der påtænkes udført.

Som et led i lejren vil der skulle etableres ca. 700 lejråb. Til brug herfor vil der blive lagt stabilgrus de pågældende steder. Gruset vil efterfølgende blive fjernet igen, og det er kommunens vurdering, at bålene 1-2 år derefter ikke vil kunne ses...”

Jagtforeningen Moseskoven har den 31. maj 2016 efter modtagelsen af det oprindelige fredningsforslag med Fredningsnævnets skrivelse af 24. maj 2016 præciseret indsigelserne i tidligere brev af 6. oktober 2016 til Sønderborg Kommune:

”...

Jagtforeningen Moseskovens indsigelse går konkret på matr.nr. 336, nærmere betegnet ”Mosen”, som en naturlig del af Moseskoven, beliggende på Kær Halvø.

Matr.nr. 336 er ikke en integreret del af selve kasernearealet på Kær Vestermark.

Min klients indsigelse går primært på, at der bør tillades jagt på matr.nr. 336 (skovlod i Moseskoven) som vilkår for, at arealet indgår i fredningen. Såfremt dette ikke kan accepteres, gør min klient indsigelse overfor, at arealet i det hele skal indgå i fredningen.

Baggrunden for min klients indsigelser er følgende:

Moseskoven på Kær Halvø er sammensat af en række små skov lodder, som alle historisk set har tilhørt landbrugsejendommene på Kær Halvø og Kær Vestermark. De enkelte skovlodders formål har fra oprindelig tid været, at landbrugsejendommene skulle være selvforsynende med brændsel.

Sønderborg Kommune har erhvervet de samlede arealer hos Sønderborg Kaserne.

Baggrunden for, at kaserne har stået som lodsejer og naturligt medlem i Jagtforeningen Moseskoven (har også deltaget) er, at Sønderborg Kaserne på et tidspunkt overtog to landbrugsejendomme beliggende Kær Vestermark og i den forbindelse erhvervede skovlodderne i Moseskoven – nu sammenlagt til matr.nr. 336.

I år er det nøjagtigt 50 år siden kaserne folk ved den daværende kaserneansatte og jagtinteresserede Skrydstrup, der som primus motor fik lodsejerne til at samles i jagtforeningen Moseskoven.

Kasernens deltagelse i foreningen var direkte de skovlodder som kaserne havde erhvervet.

På grundlag af dette skov og jagt fællesskab har Jagtforeningen Moseskoven udviklet sig til at være både en social og samlende institution på Kær Halvø, idet de enkelte lodsejere på Kær Halvø mødes og nyder naturen sammen.

Sønderborg Kommune har tidligere ejet skovlodder beliggende i Moseskoven og har tidligere haft den politik, at disse skulle afhændes til private lodsejere.

Derfor er kommunens tidligere skovlodder blevet solgt fra.

Sønderborg Kommunes baggrund for at eje matr.nr. 336 er, at Sønderborg Kommune har overtaget kasernearealerne efter kasernens lukning i Sønderborg.

Som led i overtagelsen af kasernearealerne fulgte matr.nr. 336 således med.

Kasernen har alle dage deltaget som lodsejer i de årlige akter på arealet.

Jagtforeningen Moseskoven gør derfor gældende, at matr.nr. 336 ikke er en naturlig del af det fredningsgrundlag, som Sønderborg Kommune sammen med Fredningsnævnet for Sydjylland har planlagt.

Tværtimod er arealet selvstændigt beliggende i anden geografisk sammenhæng end resten af Kær Vestermark, og på det grundlag vil en gennemført fredning på matr.nr. 336 have nogle skæve og utilsigtede sammenhænge.

På det grundlag gøres der indsigelser overfor, primært at der fremadrettet ikke kan drives jagt på arealet, subsidiært overfor fredningen af matr.nr. 336...”

Fredningsnævnet har den 30. juni 2016 afholdt et møde med Sønderborg Kommune og Danmarks Naturfredningsforening om fredningsforslaget.

For Sønderborg Kommune mødte afdelingsleder Ebbe Enøe og Bent Albæk.

For Danmarks Naturfredningsforening mødte Birgitte Bang Ingrisch og Birger Marcussen.

Der er anført følgende i Fredningsnævnets forhandlingsprotokol fra mødet:

”...

Fredningsnævnets formand indledte mødet og redegjorde for status i sagen. Hun oplyste, at nævnet har behov for nærmere oplysninger vedrørende forslaget til fredningsbestemmelser § 11 herunder særligt med hensyn til de faciliteter, som spejderne forventes at skulle opføre i forbindelse med Spejdernes Lejr. Derudover ønsker nævnet en uddybning af begrundelse for ønsket om fredning af mosen.

Birgitte Bang Ingrisch oplyste, at hun har modtaget materiale fra kommunen, der beskriver de foreløbige skitser vedrørende spejderlejrens vartegn. Det har givet DN anledning til at indstille, at fredningsbestemmelserne strammes op nogle steder. Det er efter fredningsforslaget allerede lagt op til, at fredningsnævnet som en censurbeføjelse skal have forelagt og godkendt vartegnet. DN mener, at det yderligere bør fremgå, at det ikke kun er udformningen men også placeringen af vartegnet, nævnet skal godkende. Den samme censurbeføjelse bør indføres med hensyn til andre blivende, faste anlæg i det fredede område. Indtil videre er det legepladsen, fugleskjulene og shelters. Konkret bør § 6, stk. 1 og § 11 revideres i overensstemmelse hermed.

For så vidt angår mosen finder DN, at det er et vigtigt område og en vigtig del af fredningssagen. Der er fri fladefærdsel i skoven, med mulighed for at der kan klatres i træer, samles bær og svampe og så videre. DN vil efter omstændigheder kunne acceptere, at skoven spærres af nogle få gange om året – måske 3 gange og ikke i ferieperioder og weekender – så jagtforeningen kan bruge skoven til jagt.

Ebbe Enøe oplyste, at udfordringerne i sagen blandt andet hænger sammen med, at nogle af faste installationer, ført bliver produceret i forbindelse med spejderlejren. Han er enig i, at fredningsnævnet bør godkende de blivende, faste konstruktioner i området. Efter kommunens opfattelse behøver udformningen af blandt andet shelters ikke at være traditionel, jf. de eksempler der fremgår af

materialet på sagen. Vartegnet skal blive stående efter afholdelse af spejderlejr og skal indeholde forskellige faciliteter, blandt andet et "madpakkested", et udsigtstårn, et mødested mv.

Mosen er en vigtig del af fredningssagen. Kommunen har tænkt på, om området vil kunne bruges i formidlingsøjemed. Kommunen har drøftet spørgsmålet om afholdelse af jagt i mosen. Kommunen vil kunne acceptere, at der gives en begrænset tilladelse til 2-5 jagter om året, hvilket er i overensstemmelse med den praksis, kommunen har for tilsvarende områder, der ejes af kommunen. Det forudsætter, at der er tale om en forening og ikke et konsortium eller lignende, og at der er tale om en lukket forening.

Birger Jønsson oplyste, at han via Kær Landsbylaug har fået oplyst, at jagtforeningen ikke er lokal forankret.

Margit Laub oplyste, at nævnet vil anmode advokat Claus Plum om fremsendelse af foreningens vedtægter.

Ebbe Enøe og Birgitte Bang Ingrisch drøftede herefter en mulig formulering af fredningsbestemmelserne § 4, nr. 4, der tager højde for muligheden for jagt i området.

Margit Laub oplyste, at det forslag, der har været drøftet omkring flugtskydning bør drøftes, og indsættes i § 6, nr. 2.

Margit Laub oplyste, at det af fredningsbestemmelserne tillige bør fremgå, at ønsker om ændringen af placeringen af de faste anlæg skal forelægges til godkendelse hos nævnet.

Bent Albæk oplyste, at kommunen i forhold til spejderne bestemmer hvilke faste konstruktioner, der skal opføres og hvor opførelsen skal ske, men at man ikke kan udelukke, at der med tiden kunne opstå ønsker om andre faste konstruktioner.

Margit Laub oplyste, at det bør overvejes at lade allerede kendte faste konstruktioner fremgå af fredningskortet således, at alene udformningen heraf skal godkendes af fredningsnævnet.

Bent Albæk oplyste, at der er et behov for en opdatering af fredningskortet i forhold til vegetation og træer, der har særlig betydning, vandhuller og stier.

Spørgsmålet om detaljeringsgraden af fredningskortet blev drøftet, og der var enighed om, at der ikke er behov for en præcis gengivelse af alle stier i området. De vigtigste stier, blandt andet langs kysten, skal fremgå.

Bent Albæk gennemgik herefter diverse bilag, kort og skitser, herunder af vartegnet.

Birgitte Bang Ingrisch oplyste, at DN ikke er positiv indstillet overfor spejdernes nuværende planer om udformningen af vartegnet som en 13-15 meter høj støve. Ifølge DN vil en sådan konstruktion virke meget fremmedartet i det åbne landskab.

Ebbe Enøe oplyste, at størrelsen ifølge kommunen ikke er et problem, men at udformningen måske kunne være pænere.

Margit Laub oplyste, at nævnet i forbindelse med en stillingtagen til en godkendelse af de faste, blivende konstruktioner vil tage højde for, om konstruktionerne er i strid med fredningsformålet, og at konstruktionerne således ikke må virke skæmmende i landskabet.

Spørgsmålet om de arbejder, kommunen har iværksat med hensyn til gravning af traceer med videre er i strid med fredningsforslaget, blev drøftet. Det blev oplyst, at alle arbejder foretages i jordhøjde, og at området bliver reetableret. DN tilkendegav, at man ikke har bemærkninger til, at arbejderne udføres. Fredningsnævnet oplyste, at arbejderne derfor kan godkendes...

Sagen blev udsat på, at forslagsstillerne senest den 1. september 2016 fremsender revideret udkast til fredningsbestemmelser og revideret fredningskort. Herefter skal sagen sendes i høring igen, og det forventes, at nævnet vil kunne træffe afgørelse i oktober 2016.”

Danmarks Naturfredningsforening og Sønderborg Kommune har herefter revideret fredningsbestemmelserne og fredningskortet, som Fredningsnævnet har modtaget den 26. august 2016.

Danmarks Naturfredningsforening og Sønderborg Kommune foreslår følgende reviderede fredningsbestemmelser:

§ 1 Fredningens formål

Formålet med fredningen er

- at bevare og forbedre områdets landskabelige, historiske og kulturhistoriske værdier og sikre at området fremtræder som et overvejende åbent landskab med mulighed for udsigt over Alssund.
- at bevare og forbedre områdets naturværdier og biodiversitet, herunder levemulighederne for plante- og dyreliv.
- At skabe grundlag for naturpleje og naturgenopretning.
- at sikre og udvikle områdets rekreative kvaliteter, samt fastlægge en overordnet ramme for aktiviteterne i området.
- at sikre offentlig adgang til området.

§ 2 Bevaring af området

Fredningsområdet skal bevares i sin nuværende tilstand, med mindre en tilstandsændring er påbudt eller tilladt i de følgende bestemmelser eller tillades ved dispensation fra fredningsnævnet, f.eks. i forbindelse med naturgenopretning/naturforbedring eller rekreativ anvendelse. Arealerne skal overvejende holdes lysåbne.

§ 3 Delområder

Kær Vestermark er inddelt i fire delområder:

1. Arrangementsområde, hvor der kan afholdes større arrangementer. Dertil hørende faciliteter herunder toiletter og scener kan opsættes midlertidigt. Der kan opsættes to permanente transformatorstationer på arealet og anlægges permabel befæstet vej og sceneområde. Kørsel i relation til arrangementet skal primært ske via fordelingsvejen.
2. Område med friluftsfaciliteter og et vist aktivitetsniveau som fx. agilitybane, naturlegeplads, naturformidling, parkering og madpakkehus. Området skal kunne fungere som udgangspunkt for aktiviteter og arrangementer, der understøtter fredningens formål. Midlertidigt depot, oplagring, parkering mv. i tilknytning til et arrangement er tilladt.
3. Rekreativt naturområde, hvor natur og rekreation spiller sammen. Mindre teltlejre, camps og arrangementer af kortere varighed, herunder flugtskydning eller kulturhistorisk opvisning, kan afholdes efter plejemyndighedens tilladelse. Arrangementer herudover kan kun tillades efter dispensation fra Fredningsnævnet.
4. Naturområder, hvor det primære formål er biodiversitet. Offentlighedens færdsel og almindelig benyttelse skal ske på naturens præmisser.

§ 4 Arealernes anvendelse

1. Haver omkring eksisterende bebyggelse, jf. den særlige signatur på fredningskortet, kan udnyttes som hidtil og herunder omlægges på sædvanlig vis, men havearealerne må ikke udvides.
2. De åbne arealer må ikke benyttes til oplag og opstilling af udrangerede maskiner og lignende
3. Udsætning og fodring af vildt må ikke finde sted. Vinterfodring i forbindelse med naturpleje er dog undtaget fra fodringsforbuddet.
4. Jagt er ikke tilladt. Undtaget her fra er op til 3 jagter om året i skoven ved Ulkebøl Nørremark (Mosen). Jagterne skal lægges på hverdage.
5. Hunde skal føres i snor på Kær Vestermark undtagen på arealer, hvor der i plejeplanen er givet tilladelse til løse hunde.
6. Fredningen er ikke til hinder for, at skydebanen anvendes som hidtil. Våbenklasser og anvendelsestid er defineret i Sønderborg Kommunes ”miljøgodkendelse af forsvarets skydebaneanlæg, Kær Vestermark”. Der må ikke ske en forøgelse af hverken aktiviteterne eller banens areal. Nedlægges skydebanen skal arealet tilbageføres til den naturtilstand, som også tilstræbes på resten af Kær Vestermark.

Stk. 2 Efter aftale med plejemyndigheden kan flugtskydning på Kær Vestermark tillades under lovens rammer i afgrænsede områder inden for delområde 3. Der kan skydes max. 5 gange om året med op til 20 deltagere pr. gang.

7. Parkering må inden for fredningen kun ske på vej og parkeringsplads. Ved arrangementer kan plejemyndigheden give begrænset tilladelse til parkering i særligt afmærkede områder i delområde 1 og delområde 2 jf. fredningskortet. Parkering ved større arrangementer skal herudover ske uden for fredningen.

§ 5 Bebyggelse

1. Der må ikke opføres ny bebyggelse. Tilbygninger til, samt ombygning af eksisterende bebyggelse kan tillades efter fredningsnævnets godkendelse.
2. Fredningen er ikke til hinder for opstilling af nødvendige mindre primitive læskure til husdyr
3. Eksisterende bygninger inden for fredningsområdet skal så vidt det er muligt anvendes til almene, ikke-kommercielle formål, der understøtter fredningen, herunder frilufts-, formidlings- og/eller naturformål samt lejrskoler.
4. Bygninger må nedrives

§ 6 Faste konstruktioner og anlæg

1. Der må ikke etableres faste konstruktioner og anlæg som f.eks. tårne, jagstiger, vindmøller, tankanlæg, transformerstationer og master. Der må ikke føres luftledninger over arealerne. Undtaget fra forbuddet er shelters, fugleskjul og vartegn for spejderlejr 2017 samt almindelig vejvisnings-, service- og informationsskiltning. Placering af shelters, fugleskjul og vartegn fremgår af fredningskortet, mens udformningen skal godkendes af Fredningsnævnet. Fredningen er ikke til hinder for, at ledninger og rør lægges i jorden herunder, at de nødvendige inspektions- og tilslutningsbrønde findes på arealet, jf. § 11. Øvrige faste anlæg og konstruktioner kræver fredningsnævnets tilladelse både hvad angår placering og udformning.

2. Der må kun etableres sædvanlig nedadrettet belysning og kun i tilknytning til boliger og driftsbygninger. Undtaget er midlertidig belysning i forbindelse med arrangementer i delområde 1 og 2.
3. Efter godkendelse af plejeudvalget, jf. § 10, kan der etableres legeplads, som i farve- og materialevalg er tilpasset landskabet, samt opstilles motionsredskaber, som understøtter områdets rekreative anvendelse på arealer, hvor det er tilladt ifølge fredningskortet.
4. Etablering af anlæg som fx golfbaner, nye skydebaner, motorbaner, ridebaner og landingsbaner for fly og helikoptere m.m. er ikke tilladt.
5. På driftsarealerne må der opsættes almindelige landbrugshegn (trådhegn) til husdyrbrug, hvis hegnen ikke begrænser offentlighedens adgangsmuligheder. Eksisterende hegn omkring skydebanen og Bygegård kan dog fastholdes. Nye hegn skal være forsynet med klaplåger, stenter eller lignende. Hegn skal holdes i jordfarver. Hegn, der opsættes af sikkerhedsmæssige årsager tillades.
6. Der kan efter nærmere planlægning, hvor det er tilladt ifølge fredningskortet, etableres 2-4 primitive overnatningspladser med shelters og kortvarig teltslagning. Der kan indlægges vand og toiletter.
7. Der må opsættes informationstavler til formidling af området efter tilladelse af plejemyndigheden.
8. I tilknytning til kysten kan der 2-3 steder etableres bade- og bådebroer herunder pladser til ophaling af kano- og kajakker samt nødvendigt sikkerhedsudstyr/anlæg. Sejlads med motorbåde, kitesurfing eller lignende kan ikke finde sted med udgangspunkt i Kær Vestermark.
9. Hvor det fremgår af fredningskortet kan der etableres veje og befæstede pladser.

§ 7 Terrænændringer mv.

1. Der må ikke foretages terrænændringer, undtagen dog § 7.2 og 7.3. Der må ikke fyldes op, graves af eller planeres. Råstoffer må ikke udvindes, heller ikke til eget brug.
2. Terrænændringer i forbindelse med naturgenopretning og genskabelse af den naturlige hydrologi i området er tilladt. Overskydende materiale fra naturgenopretningsprojekter kan placeres på udpeget område i fredningskortet op til en max. højde på 3 meter.
3. Terrænændringer i forbindelse med arkæologiske undersøgelser kan efter dispensation fra fredningsnævnet og høring hos Haderslev Museum tillades.

§ 8 Offentlighedens adgang

1. Der er fri fladefærdsel på Kær Vestermark og i skoven ved Ulkebøl Nørremark (Mosen). Dette gælder også, hvis området helt eller delvist overgår til privat eje.
2. Eksisterende stier, som vist med særlig signatur på fredningskortet, må ikke nedlægges. Efter plejemyndighedens nærmere planlægning kan stiers og vejes nuværende trace dog ændres.
3. Der kan udlægges nye stier herunder særlige ride-, cykel- eller gangstier efter plejemyndighedens nærmere planlægning.

§ 9 Drift, natur-pleje og genopretning.

1. Plejen tilrettelægges så den opfylder fredningens formål.

2. Arealerne må ikke gødes, sprøjtes med bekæmpelsesmidler, omlægges, drænes eller på anden måde jordbehandles.
3. Bekæmpelse af offentligt udmeldte invasive arter skal ske i videst mulig omfang. Her kan undtagelsesvist sprøjtes med bekæmpelsesmidler, efter forudgående forelæggelse for plejeudvalget, jf. § 10 stk.1.
4. Eksisterende løvskovsarealer skal opretholdes og henligge som urørt skov, dog med mulighed for plejetiltag, der har til formål at øge biodiversiteten. Plejen fastlægges i en plejeplan.
5. Kær Vestermarks åbne græsslette skal henligge overvejende lysåben og der skal græsses eller tages høslæt. Eksisterende levende hegn, småbevoksninger og solitære træer kan fastholdes til de forsvinder af sig selv. Tilplantning med nye levende hegn, småbevoksninger og solitære træer skal fastlægges i en plejeplan.
6. Søerne skal holdes delvist åbne for overgroende vegetation langs bredderne og bredderne skal udformes så det giver optimale forhold for fauna og flora.
7. Skovene skal henligge som urørt skov, men der kan gennemføres naturpleje med det formål, at øge naturindholdet, f.eks. ved at der skabes små lysåbne områder eller ved at ikke-hjemmehørende arter fjernes.
8. Fredningen er ikke til hinder for, at der etableres Udsigtskiler på Kær Vestermark ud mod Als Sund efter plejemyndighedens anvisning. Der kan være solitære træer i kilen i et omfang, som ikke slører udsigten/indkigget.
9. Fredningen er ikke til hinder for, at der efter plejemyndighedens anvisning etableres biodiversitetsfremmende foranstaltninger i området.
10. Fredningen er ikke til hinder for, at der efter en nærmere beskrivelse i plejeplanen kan genskabes den naturlige hydrologi i området, herunder ske oprensning af søer samt frilægning og gensoning af vandløb i området.

§ 10 Plejemyndighed og plejeplaner

1. Plejemyndigheden udarbejder en plejeplan i samråd med et plejeudvalg bestående af:
 - Ejer
 - Plejemyndighed
 - Danmarks Naturfredningsforening
 - Bruger/borger-repræsentant udpeget af Sønderborg Kommunes Byråd. Byrådet kan uddelegere denne beslutning til et af byrådets udvalg.
2. Den første plejeplan skal gælde for højst 5 år, de senere for højst 10 år. Den skal redegøre for plejeforanstaltninger og anlægsarbejder samt eventuelle detailændringer i almenhedens adgangsret. Plejeplanen skal udmønte fredningens formål, og kan indeholde forslag til etablering af primitive publikumsforanstaltninger, f.eks. borde, bænke, affaldskurve, og opsætning af sædvanlige husdyrhegn og læskure til dyr.
3. Såfremt der er uenighed om indholdet af plejeplanen, forelægges de specifikke uenigheder for fredningsnævnet til afgørelse, jf. den til enhver tid gældende bekendtgørelse om pleje af fredede arealer og tilsyn, for tiden bekendtgørelse nr. 802 af 21/06/2013.
4. Mål for naturplejen fremgår af § 9.

§ 11 Særbestemmelse

Uanset de forudgående bestemmelser kan den planlagte "Spejdernes Lejr 2017" finde sted på baggrund af en masterplan og på vilkår, at hele det berørte fredningsområde reableres umiddelbart efter lejrens afslutning. Dog kan evt. vand- el og afløbsinstallationer i jorden i forbindelse med spejderlejren bevares til brug i forbindelse med plejen, arrangementer eller de primitive overnatningspladser. Herudover kan eventuelle nye stier, fugleskjul, shelters, vartegn og lignende, efter forudgående tilladelse fra fredningsnævnets og med den på fredningskortet markerede placering af fugleskjul, shelters og vartegn, bevares i det omfang de understøtter fredningens formål, jf. i øvrigt § 6, stk. 1.

§ 12 Dispensation

Fredningsnævnet kan meddele dispensation fra fredningsbestemmelserne, såfremt det ansøgte ikke vil stride mod fredningens formål, jf. Naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1."

Fredningsnævnet sendte de reviderede fredningsbestemmelser og fredningskort i høring hos de foreninger m.v., der havde adgang til at kommentere fredningsforslaget.

Jagtforeningen Moseskoven ved advokat Claus Plum har i et brev af 22. september 2016 udtalt:

"...

På vegne min klient skal jeg meddele, at det er rart, at det nu fremsendte forslag lægger op til, at der kan accepteres fortsat jagt på Mosen (skoven ved Ulkebøl, Nørremark), jf. fremsendte forslags § 3 pkt. 4.

Jeg har ligeledes modtaget mail fra Sønderborg Kommune, som bekræfter, at det er kommunes holdning, at disse jagter kan afholdes af Jagtforeningen Moseskoven.

Det fremsendte forslag af 7. september lægger op til, at jagten, der tillades, skal ske på hverdage.

For at jagtretten kan blive konkret anvendelig i forhold til Jagtforeningen Moseskoven, skal jeg tillade mig at komme med følgende:

Traditionen for fællesjagterne i Moseskoven er, at jagterne afholdes 3. lørdag i november samt den 27. december.

Jagtforeningen Moseskoven har indlejet statsskovsjagten på de såkaldte arealer Arnkils Maj og Rønhave.

...

Jeg henviser til § 6, side 4, afsnit 2, hvoraf fremgår, "at der på arealet må afholdes to fællesjagter i løbet af jagtsæsonen. Fællesjagter må ikke afholdes på søn- og helligdage".

Der er således på disse arealer råderum for, at jagterne kan afholdes 3. lørdag i november samt den 27. december.

Min klient håber og beder om, at det udarbejdede forslag, med tilladelse til jagten i Moseskoven, kan tilrettes i overensstemmelse med ovenstående i de endelige fredningsbestemmelser..."

Danmarks Naturfredningsforening har i en mail af 20. oktober 2016 udtalt:

"...

DN og Sønderborg Kommune har drøftet Jagtforeningen Mosens ønske om, at der kan holdes 2 fællesjagter i Mosen om året, og at disse kan lægges på lørdage (medmindre lørdag er en helligdag). Konkret ønsker de jagter den 3. lørdag i november samt 27. december, som de har en tradition for.

Formuleringen i de reviderede fredningsbestemmelser fra september 2016 lyder således: "Jagt er ikke tilladt. Undtaget herfra er op til 3 jagter om året i skoven ved Ulkebøl Nørremark (Mosen). Jagterne skal lægges på hverdage."

Fordi det er en tradition for jagtforeningen, er vi enige i at ønsket bør imødekommes, og at man samtidig reducerer antallet af jagter fra 3 til 2, således at det ikke er tre potentielle lørdage skoven lukkes af for offentligheden, men kun 2. Vi foreslår på den baggrund en formulering der lyder nogenlunde således:

”Jagt er ikke tilladt. Undtaget her fra er op til 2 jagter om året i skoven ved Ulkebøl Nørremark (Mosen). Jagterne må ikke holdes på søndage og helligdage...”

Fredningsnævnets afgørelse:

Det er en forudsætning for anvendelse af fredningsinstituttet, som er et særegnet reguleringsmiddel efter naturbeskyttelsesloven, at behovet for beskyttelse ikke på betryggende måde kan opfyldes gennem den generelle naturbeskyttelses- og arealanvendelseslovgivning.

Kær Vestermark har indtil 2014 været øvelsesplads for Hærens Sergentskole efter Forsvarsministeriet i 1963 overtog arealet.

Mange af forsvarets arealer indeholder store naturværdier i form af et rigt dyre- og planteliv samt store, sammenhængende landskaber. De påvirkninger, landskabet har været udsat for, er ofte gået helt uden om forsvarets øvelsespladser. Nogle øvelsespladser har ligget i naturtilstand i flere generationer, enkelte har aldrig været rørt, og den naturlige flora og fauna har haft gode muligheder for at udvikle sig frit. Kær Vestermark fremtræder i dag som et kulturlandskab, der har sin oprindelse i de store landboreformer i slutningen af 1700-tallet med en række udflyttede gårde fra landsbyen Kær og rester af der til hørende gamle hegn vinkelret på kysten, småskove samt nyere hegn og småplantninger. Da Kær Vestermark ikke har været traditionelt intensivt opdyrket siden 1963 og gårdene ikke været beboede, henligger området uopdyrket i græs med høslet og mange små vandhuller. Dette gør tilsammen området til et meget attraktivt fugleområde trods skydebanen i den nordlige del af området.

Fredningsnævnet har ved besigtigelsen i Kær Vestermark konstateret, at området fremstår naturrigt og uopdyrket i græs med høslet og mange små vandhuller. Fredningsnævnet har endvidere konstateret, at der ikke er opført nyere bebyggelse i området.

Store dele af Kær Vestermark er lysåbne arealer, og ca 33 ha er beskyttet i medfør af naturbeskyttelseslovens § 3. Ingen jorder er landbrugsjord under omdrift.

Kær Vestermark grænser op til bygrænsen med store bolig – og industriområder som områdets nærmeste naboer i syd og øst og er mod vest afgrænset af Alssund og mod nord af Kær Vig. Der er trampestier på nogle af arealerne og fri færdselsret til samtlige arealer. Kær Vestermark udgør derfor et værdifuldt og enestående bynært rekreativt område.

Fredningsnævnet skal vurdere, om Kær Vestermark i forvejen skønnes at være tilstrækkeligt beskyttet og gennemførelse af en fredning vil være overflødig. Der skal derfor foreligge en særlig begrundelse, som ikke kan opfyldes ved anvendelse af de generelle beskyttelsesbestemmelser i naturbeskyttelsesloven og anden lovgivning om arealanvendelse herunder planloven.

De generelle beskyttelsesbestemmelser i naturbeskyttelsesloven varetager de samme formål som en fredning, mens planlægningen af områder ud fra planlovgivningen gennemføres af hensyn til andre formål, som derfor kan være i strid med de hensyn, der kan varetages gennem en fredning.

Overfredningsnævnet og Naturklagenævnet har i flere afgørelser fastslået, at en fredning i overvejende grad respekterer såvel den overordnede planlægning som den kommunale planlægning for et areal, men at fredningsinstituttet er bragt i anvendelse, hvor de planlægningsmæssige bestemmelser indebærer en utilstrækkelig beskyttelse til opfyldelse af fredningsformålet, eller en fredning findes at medføre en bedre sikring.

Vurderingen af om et område er tilstrækkeligt beskyttet, og om der er en særlig begrundelse for at frede et område, sker konkret og med udgangspunkt i aktuelle og potentielle trusler samt områdets fredningsværdighed.

Selvom der kan opnås en beskyttelse af Kær Vestermark gennem kommune- og lokalplaner, og selvom Sønderborg Kommune gennem den fysiske planlægning indtil nu har etableret et plangrundlag, som skal sikre Kær Vestermark, vil bindinger på Kær Vestermark etableret gennem planlovgivningen kunne ændres. Et ønske om en ændring af plangrundlaget vil gøre sig gældende, hvis behovet for bolig – og industriområder stiger i takt med kravet om bynære boligområder i naturskønne omgivelser. Herover for står det tidligere militære uopdyrkede område som særligt værdifuldt landskab og kulturhistorisk område med rekreative muligheder for hele byens befolkning. Kær Vestermark har ikke alene en lokal værdi, men rummer et naturområde og et historisk område, der tillige har stor national værdi. Gennem årene er flere kystnære områder blevet bebygget, og der er sket udvidelse af boligområder. Selvom Kær Vestermark ikke er blevet bebygget i nyere tid, og der ikke er en aktuel trussel herom, er området et nærområde til Sønderborg by af national værdi, som endnu ikke er blevet udbygget yderligere. Områdets naturhistoriske, biologiske og rekreative værdier i bynært område kan endvidere være truet af manglende pleje. Sikring af området som et nærområde af stor rekreativ værdi og som et enestående sted for plante- og dyrearter kan kun ske gennem en fredning, som alene kan ændres eller ophæves, hvis tungtvejende samfundsmæssige hensyn gør sig gældende, frem for en bevarende helhedsplan, kommune - eller lokalplan, som vil kunne ændres af kommunen ved ny lokalplan og dispensationer. De værdier, som skal bevares, kan ikke forventes sikret på betryggende måde gennem anvendelse af lovgivningens almindelige bestemmelser.

På den baggrund finder Fredningsnævnet, at de betingelser, der ifølge naturbeskyttelseslovens § 1 skal være opfyldt for at gennemføre en fredning af Kær Vestermark, er til stede.

Den lille skovparcel med gammel bondeskov i skoven Mosen godt og vel 1 km nordøst for Kær Vestermark, har også tilhørt forsvaret som øvelsesplads og fremstår på tilsvarende måde. Skovområdet er en rest af gammel bondeskov og et skovlod i Moseskoven på Kær Halvø, der er sammensat af en række små skovlodder, som alle historisk set har tilhørt landbrugsejendommene på Kær Halvø og Kær Vestermark. De enkelte skovlodders formål har fra oprindelig tid været, at landbrugsejendommene skulle være selvforsynende med brændsel. Skovområdet består primært af blandet løvskov i varierende alder med en fin underskov. På arealet findes enkelte sjældne planter, bl.a. gøgelilje og skovhullæbe.

Fredningsnævnet har ved besigtigelsen af Mosen konstateret, at området fremstår urørt med blandet løvskov og underskov.

Fredningsnævnet finder på baggrund af mosens karakter som urørt løvskov med enkelte sjældne planter, bl.a. gøgelilje og skovhullæbe sammenholdt med den kulturhistoriske sammenhæng med

Kær Vestermark, at de betingelser, der ifølge naturbeskyttelseslovens § 1 skal være opfyldt for at gennemføre en fredning tillige af Mosen, er til stede.

Afgrænsningen af fredningsområdet:

Fredningsnævnet finder, at afgrænsningen af det fredede område skal ske i overensstemmelse med fredningsforslaget som et samlet landskab.

Bemærkninger til fredningsbestemmelserne:

Fredningsnævnet kan tiltræde, at jagt ikke skal være tilladt med undtagelse af op til 2 jagter om året i skoven ved Mosen jf. nedenfor § 4, stk. 4.

Fredningsnævnet kan tiltræde, at der i § 4, stk. 6 indsættes en bestemmelse om flugtskydning inden for lovens rammer i delområde 3 som det fremgår nedenfor.

Fredningsnævnet kan tiltræde, at den planlagte "Spejdernes Lejr 2017" finder sted på baggrund af en masterplan udarbejdet af plejemyndigheden og på vilkår, at hele det berørte fredningsområde reableres umiddelbart efter lejrens afslutning.

Fredningsnævnet kan endvidere tiltræde, at evt. vand- el og afløbsinstallationer i jorden i forbindelse med spejderlejren bevares til brug i forbindelse med plejen, arrangementer eller de primitive overnatningspladser.

Opretholdelse af eventuelle nye stier, fugletårne/-skjul, shelters og lignende, herunder lejrens vartegn, forudsætter fredningsnævnets godkendelse som beskrevet nedenfor i § 11.

Med de bemærkninger kan Fredningsnævnet tiltræde de reviderede fredningsbestemmelser.

Fredningsnævnets afgørelse

Matr. nr. 198 Kær Ulkebøl og matr.nr. 336, Kær Ulkebøl fredes.

For fredningen gælder følgende bestemmelser:

§ 1 Fredningens formål

Formålet med fredningen er

- at bevare og forbedre områdets landskabelige, historiske og kulturhistoriske værdier og sikre, at Kær Vestermark fremtræder som et overvejende åbent landskab med mulighed for udsigt over Als Sund.
- at bevare og forbedre områdets naturværdier og biodiversitet, herunder levedmulighederne for plante- og dyreliv.
- At skabe grundlag for naturpleje og naturgenopretning.

- at sikre og udvikle områdets rekreative kvaliteter, samt fastlægge en overordnet ramme for aktiviteterne i området.
- at sikre offentlig adgang til området.

§ 2 Bevaring af området

Fredningsområdet skal bevares i sin nuværende tilstand, med mindre en tilstandsændring er påbudt eller tilladt i de følgende bestemmelser eller tillades ved dispensation fra fredningsnævnet, f.eks. i forbindelse med naturgenopretning/naturforbedring eller rekreativ anvendelse. Arealerne skal overvejende holdes lysåbne.

§ 3 Delområder

Kær Vestermark er inddelt i fire delområder:

1. Arrangementsområde, hvor der kan afholdes større arrangementer. Dertil hørende faciliteter herunder toiletter og scener kan opsættes midlertidigt. Der kan opsættes to permanente transformatorstationer på arealet og anlægges permabel befæstet vej og sceneområde. Kørsel i relation til arrangementet skal primært ske via fordelingsvejen.
2. Område med friluftsfaciliteter og et vist aktivitetsniveau som fx. agilitybane, naturlegeplads, naturformidling, parkering og madpakkehus. Området skal kunne fungere som udgangspunkt for aktiviteter og arrangementer, der understøtter fredningens formål. Midlertidigt depot, oplagring, parkering mv. i tilknytning til et arrangement er tilladt.
3. Rekreativt naturområde, hvor natur og rekreation spiller sammen. Mindre teltlejre, camps og arrangementer af kortere varighed, herunder flugtskydning eller kulturhistorisk opvisning, kan afholdes efter plejemyndighedens tilladelse. Arrangementer herudover kan kun tillades efter dispensation fra Fredningsnævnet.
4. Naturområder, hvor det primære formål er biodiversitet. Offentlighedens færdsel og almindelig benyttelse skal ske på naturens præmisser.

§ 4 Arealernes anvendelse

1. Haver omkring eksisterende bebyggelse, jf. den særlige signatur på fredningskortet, kan udnyttes som hidtil og herunder omlægges på sædvanlig vis, men havearealerne må ikke udvides.
2. De åbne arealer må ikke benyttes til oplag og opstilling af udrangerede maskiner og lignende.
3. Udsætning og fodring af vildt må ikke finde sted. Vinterfodring i forbindelse med naturpleje er dog undtaget fra fodringsforbuddet.
4. Jagt er ikke tilladt. Undtaget her fra er op til 2 jagter om året i skoven ved Ulkebøl Nørremark (Mosen). Jagterne må ikke holdes på søndage og helligdage.

5. Hunde skal føres i snor på Kær Vestermark undtagen på arealer, hvor der i plejeplanen er givet tilladelse til løse hunde.
6. Fredningen er ikke til hinder for, at skydebanen anvendes som hidtil. Våbenklasser og anvendelsestid er defineret i Sønderborg Kommunes "miljøgodkendelse af forsvarets skydebaneanlæg, Kær Vestermark". Der må ikke ske en forøgelse af hverken aktiviteterne eller banens areal. Nedlægges skydebanen skal arealet tilbageføres til den naturtilstand, som også tilstræbes på resten af Kær Vestermark.

Stk. 2 Efter aftale med plejemyndigheden kan flugtskydning på Kær Vestermark tillades under lovens rammer i afgrænsede områder inden for delområde 3. Der kan skydes max. 5 gange om året med op til 20 deltagere pr. gang.

7. Parkering må inden for fredningen kun ske på vej og parkeringsplads. Ved arrangementer kan plejemyndigheden give begrænset tilladelse til parkering i særligt afmærkede områder i delområde 1 og delområde 2 jf. fredningskortet. Parkering ved større arrangementer skal herudover ske uden for fredningen.

§ 5 Bebyggelse

1. Der må ikke opføres ny bebyggelse. Tilbygninger til, samt ombygning af eksisterende bebyggelse kan tillades efter fredningsnævnets godkendelse.
2. Fredningen er ikke til hinder for opstilling af nødvendige mindre primitive læskure til husdyr.
3. Eksisterende bygninger inden for fredningsområdet skal så vidt det er muligt anvendes til almene, ikke-kommercielle formål, der understøtter fredningen, herunder frilufts-, formidlings- og/eller naturformål samt lejrskoler.
4. Bygninger må nedrives.

§ 6 Faste konstruktioner og anlæg

1. Der må ikke etableres faste konstruktioner og anlæg som f.eks. tårne, jagstiger, vindmøller, tankanlæg, transformerstationer og master. Der må ikke føres luftledninger over arealerne. Undtaget fra forbuddet er shelters, fugleskjul og vartegn for spejderlejr 2017 samt almindelig vejvisnings-, service- og informationsskiltning. Placering af shelters, fugleskjul og vartegn fremgår af fredningskortet, mens udformningen skal godkendes af Fredningsnævnet. Fredningen er ikke til hinder for, at ledninger og rør lægges i jorden herunder, at de nødvendige inspektions- og tilslutningsbrønde findes på arealet, jf. § 11. Øvrige faste anlæg og konstruktioner kræver fredningsnævnets tilladelse både hvad angår placering og udformning.
2. Der må kun etableres sædvanlig nedadrettet belysning og kun i tilknytning til boliger og driftsbygninger. Undtaget er midlertidig belysning i forbindelse med arrangementer i delområde 1 og 2.

3. Efter godkendelse af plejeudvalget, jf. § 10, kan der etableres legeplads, som i farve- og materialevalg er tilpasset landskabet, samt opstilles motionsredskaber, som understøtter områdets rekreative anvendelse på arealer, hvor det er tilladt ifølge fredningskortet.
4. Etablering af anlæg som fx golfbaner, nye skydebaner, motorbaner, ridebaner og landingsbaner for fly og helikoptere m.m. er ikke tilladt.
5. På driftsarealerne må der opsættes almindelige landbrugshegn (trådhegn) til husdyrbrug, hvis hegnet ikke begrænser offentlighedens adgangsmuligheder. Eksisterende hegn omkring skydebanen og Bygegård kan dog fastholdes. Nye hegn skal være forsynet med klaplåger, stenter eller lignende. Hegn skal holdes i jordfarver. Hegn, der opsættes af sikkerhedsmæssige årsager tillades.
6. Der kan efter nærmere planlægning, hvor det er tilladt ifølge fredningskortet, etableres 2-4 primitive overnatningspladser med shelters og kortvarig teltslagning. Der kan indlægges vand og toiletter.
7. Der må opsættes informationstavler til formidling af området efter tilladelse af plejemyndigheden.
8. I tilknytning til kysten kan der 2-3 steder etableres bade- og bådebroer herunder pladser til ophaling af kano- og kajaker samt nødvendigt sikkerhedsudstyr/anlæg. Sejlads med motorbåde, kitesurfing eller lignende kan ikke finde sted med udgangspunkt i Kær Vestermark.
9. Hvor det fremgår af fredningskortet kan der etableres veje og befæstede pladser.

§ 7 Terrænændringer mv.

1. Der må ikke foretages terrænændringer, undtagen dog § 7.2 og 7.3. Der må ikke fyldes op, graves af eller planeres. Råstoffer må ikke udvindes, heller ikke til eget brug.
2. Terrænændringer i forbindelse med naturgenopretning og genskabelse af den naturlige hydrologi i området er tilladt. Overskydende materiale fra naturgenopretningsprojekter kan placeres på udpeget område i fredningskortet op til en max. højde på 3 meter.
3. Terrænændringer i forbindelse med arkæologiske undersøgelser kan efter dispensation fra fredningsnævnet og høring hos Haderslev Museum tillades.

§ 8 Offentlighedens adgang

1. Der er fri fladefærdsel på Kær Vestermark og i skoven ved Ulkebøl Nørremark (Mosen). Dette gælder også, hvis området helt eller delvist overgår til privat eje.
2. Eksisterende stier, som vist med særlig signatur på fredningskortet, må ikke nedlægges. Efter plejemyndighedens nærmere planlægning kan stiers og vejes nuværende trace dog ændres.

3. Der kan udlægges nye stier herunder særlige ride-, cykel- eller gangstier efter plejemyndighedens nærmere planlægning.

§ 9 Drift, natur-pleje og genopretning.

1. Plejen tilrettelægges så den opfylder fredningens formål.
2. Arealerne må ikke gødes, sprøjtes med bekæmpelsesmidler, omlægges, drænes eller på anden måde jordbehandles.
3. Bekæmpelse af offentligt udmeldte invasive arter skal ske i videst mulig omfang. Her kan undtagelsesvist sprøjtes med bekæmpelsesmidler, efter forudgående forelæggelse for plejeudvalget, jf. § 10 stk.1.
4. Eksisterende løvskovsarealer skal opretholdes og henligge som urørt skov, dog med mulighed for plejetiltag, der har til formål at øge biodiversiteten. Plejen fastlægges i en plejeplan.
5. Kær Vestermarks åbne græsslette skal henligge overvejende lysåben og der skal græsses eller tages høslæt. Eksisterende levende hegn, småbevoksninger og solitære træer kan fastholdes til de forsvinder af sig selv. Tilplantning med nye levende hegn, småbevoksninger og solitære træer skal fastlægges i en plejeplan.
6. Søerne skal holdes delvist åbne for overgroende vegetation langs bredderne og bredderne skal udformes så det giver optimale forhold for fauna og flora.
7. Skovene skal henligge som urørt skov, men der kan gennemføres naturpleje med det formål, at øge naturindholdet, f.eks. ved at der skabes små lysåbne områder eller ved at ikke-hjemmehørende arter fjernes.
8. Fredningen er ikke til hinder for, at der etableres Udsigtskiler på Kær Vestermark ud mod Als Sund efter plejemyndighedens anvisning. Der kan være solitære træer i kilen i et omfang, som ikke slører udsigten/indkigget.
9. Fredningen er ikke til hinder for, at der efter plejemyndighedens anvisning etableres biodiversitetsfremmende foranstaltninger i området.
10. Fredningen er ikke til hinder for, at der efter en nærmere beskrivelse i plejeplanen kan genskabes den naturlige hydrologi i området, herunder ske oprensning af søer samt frilægning og gensnoning af vandløb i området.

§ 10 Plejemyndighed og plejeplaner

1. Plejemyndigheden udarbejder en plejeplan i samråd med et plejeudvalg bestående af:
 - Ejer

- Plejemyndighed
 - Danmarks Naturfredningsforening
 - Bruger/borger-repræsentant udpeget af Sønderborg Kommunes Byråd. Byrådet kan uddelegere denne beslutning til et af byrådets udvalg.
2. Den første plejeplan skal gælde for højst 5 år, de senere for højst 10 år. Den skal redegøre for plejeforanstaltninger og anlægsarbejder samt eventuelle detailændringer i almenhedens adgangsret. Plejeplanen skal udmønte fredningens formål, og kan indeholde forslag til etablering af primitive publikumsforanstaltninger, f.eks. borde, bænke, affaldskurve, og opsætning af sædvanlige husdyrhegn og læskure til dyr.
 3. Såfremt der er uenighed om indholdet af plejeplanen, forelægges de specifikke uenigheder for fredningsnævnet til afgørelse, jf. den til enhver tid gældende bekendtgørelse om pleje af fredede arealer og tilsyn, for tiden bekendtgørelse nr. 802 af 21/06/2013.
 4. Mål for naturplejen fremgår af § 9.

§ 11 Særbestemmelse

Uanset de forudgående bestemmelser kan den planlagte "Spejdernes Lejr 2017" finde sted på baggrund af en masterplan og på vilkår, at hele det berørte fredningsområde retableres umiddelbart efter lejrens afslutning. Dog kan evt. vand- el og afløbsinstallationer i jorden i forbindelse med spejderlejren bevares til brug i forbindelse med plejen, arrangementer eller de primitive overnatningspladser. Herudover kan eventuelle nye stier, fugleskjul, shelters, vartegn og lignende, efter forudgående tilladelse fra fredningsnævnet og med den på fredningskortet markerede placering af fugleskjul, shelters og vartegn, bevares i det omfang de understøtter fredningens formål, jf. i øvrigt § 6, stk. 1.

§ 12 Dispensation

Fredningsnævnet kan meddele dispensation fra fredningsbestemmelserne, såfremt det ansøgte ikke vil stride mod fredningens formål, jf. Naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

Erstatningsspørgsmål:

Der tilkendes efter naturbeskyttelseslovens § 39, stk. 1, ikke erstatning for fredning af offentligt ejede arealer.

De arealer, fredningsforslaget omfatter, ejes af Sønderborg Kommune.

Fredningsnævnet har i øvrigt ikke modtaget erstatningskrav.

Klagevejledning:

Der kan inden 4 uger efter den dag, hvor denne afgørelse er blevet offentligt bekendtgjort, klages til Natur- og Miljøklagenævnet over afgørelsen.

Borgere, virksomheder, myndigheder og organisationer skal indsende klagen til Natur- og Miljøklagenævnets Klageportal via borger.dk eller virk.dk.

Der er et direkte link til borger.dk og virk.dk via forsiden på Natur- og Miljøklagenævnets hjemmeside www.nmkn.dk

Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb.

En klage skal være tilgængelig for førsteinstansen i Klageportalen senest kl. 23:59 på den dag, hvor klagefristen udløber.

Klageren skal oplyse sit CPR-nummer eller CVR-nummer.

Natur- og Miljøklagenævnets hjemmeside indeholder information om beregning af klagefrister i de tilfælde, hvor en klager anmoder om at blive undtaget fra brug af Klageportalen.

Hvis klagefristen udløber en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 43:

1. Ejere og brugere af de ejendomme, fredningsforslaget vedrører.
2. enhver, der under sagen har givet møde for nævnet eller har fremsat ønske om underretning om nævnets afgørelse.
3. Statslige og kommunale myndigheder, hvis interesser berøres af forslaget.
4. Organisationer m.v., som antages at har en væsentlig interesse i afgørelsen.

Margit Ø. Laub

Kjeld Thamdrup

Ole Wandahl Stenshøj